

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

**Типи прив'язаності як чинник задоволеності романтичними стосунками у
різні вікові періоди**

Здобувача (ки) 2 курсу КП-241 групи
Спеціальності 053 Психологія
Освітньо-професійна програма
Клінічна психологія
Олеси ФІЛОНЕНКО
(прізвище та ініціали)

Керівники
Олена ІНЮТИНА, доктор філософії в галузі
психології,
Тарас КАРАМУШКА, к.психол.н., доц.
(прізвище та ініціали, вчене звання, науковий ступінь)

Робота рекомендована до захисту
рішенням кафедри клінічної психології та кафедри соціальної психології

Протокол № 11 від « 22 » червня 2026р.

Зав. кафедри клінічної психології _____ д.психол.н., с.н.с., Лисенко І.П.
підпис (наукова ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Зав. кафедри соціальної психології _____ к.психол.н., доц., Трофімова Д.О.
підпис (наукова ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

У роботі проаналізовано та викладено поняття та сутність теорії прив'язаності, а також вивчено теоретичні засади впливу стилів прив'язаності на задоволеність стосунками. Окрему увагу приділено емпіричному дослідженню взаємозв'язку між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками в українців різних вікових груп, а саме чоловіків та жінок віком від 18 до 74 років. Також було розглянуто діадичний аспект даного взаємозв'язку.

У дослідженні взяло участь 105 респондентів – 64 жінки та 41 чоловік, віком від 19 до 74 років, які перебувають у стосунках різного формату та тривалості.

За результатами емпіричного дослідження з'ясовано, що безпечний стиль прив'язаності пов'язаний із вищим рівнем задоволеності романтичними стосунками. Крім того, встановлено, що взаємозв'язок небезпечних стилів прив'язаності із задоволеністю стосунками має складніший і більш опосередкований характер. Також виявлено вікові та діадичні особливості досліджуваних зв'язків.

На основі отриманих результатів розроблено практичні рекомендації щодо формування характеристик безпечної прив'язаності.

Ключові слова: *прив'язаність, типи прив'язаності, надійна прив'язаність, уникаюча прив'язаність, тривожна прив'язаність, дезорганізована прив'язаність, романтичні стосунки, задоволеність стосунками.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ СТИЛЯМИ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ТА РІВНЕМ ЗАДОВОЛЕНOSTІ РОМАНТИЧНИМИ СТОСУНКАМИ.....	10
1.1. Поняття та сутність теорії прив'язаності.....	10
1.2. Класифікація стилів прив'язаності та їхні психологічні особливості.....	17
1.3. Психологічна природа задоволеності стосунками.....	20
1.4. Взаємозв'язок стилів прив'язаності та задоволеності стосунками.....	23
Висновки до розділу I.....	29
РОЗДІЛ II. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ СТИЛЯМИ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ТА РІВНЕМ ЗАДОВОЛЕНOSTІ РОМАНТИЧНИМИ СТОСУНКАМИ У РІЗНІ ВІКОВІ ПЕРІОДИ.....	31
2.1. Методологія та організація дослідження.....	31
2.2. Характеристика вибірки дослідження.....	38
Висновки до розділу II.....	47
РОЗДІЛ III. АНАЛІЗ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ СТИЛЯМИ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ТА РІВНЕМ ЗАДОВОЛЕНOSTІ РОМАНТИЧНИМИ СТОСУНКАМИ У РІЗНІ ВІКОВІ ПЕРІОДИ.....	49
3.1. Результати емпіричного дослідження та їхня статистична обробка у загальній вибірці.....	49
3.2. Результати емпіричного дослідження та їхня статистична обробка з урахуванням розподілу за віком.....	63
3.3. Результати емпіричного дослідження та їхня статистична обробка щодо діадичних взаємозв'язків.....	69
3.4. Аналіз взаємозв'язку стилів прив'язаності та рівня задоволеності романтичними стосунками у різні вікові періоди.....	78

3.5. Практичні рекомендації щодо підвищення задоволеності романтичними стосунками з урахуванням стилів прив'язаності.....	85
Висновки до розділу III.....	93
ВИСНОВКИ.....	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	101
ДОДАТКИ.....	107

ВСТУП

Теорія прив'язаності, започаткована Дж. Боулбі та розширена у дослідженнях інших фахівців, демонструє, що стиль прив'язаності формується в дитинстві та впливає на поведінку у стосунках у дорослому віці [1]. Зокрема, згідно з дослідженнями Л. Бюлер, С. Краусс та У. Орт, а також О. Т. Шульц, Д.Е.Гублер, У. Е. Ремі та С. Й. Троше, стиль прив'язаності може бути пов'язаний із задоволеністю романтичними стосунками [2, 3].

Водночас, попри наявність таких свідчень, питання взаємозв'язку стилів прив'язаності, особливо дезорганізованого типу, та рівня задоволеності романтичними стосунками в різних соціальних і культурних умовах, а також у різні вікові періоди, зокрема у похилому віці, й у контексті діадичних взаємозв'язків, залишається недостатньо дослідженим.

З огляду на значущість питання побудови романтичних стосунків у житті людей у різні вікові періоди та те, який безпосередній вплив якості цих стосунків має на психологічний та фізичний стан особистості [4, 5], вивчення взаємозв'язку стилів прив'язаності та задоволеності стосунками зумовлює **актуальність** даного дослідження як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Відтак, **мета** нашої роботи полягає у виявленні особливостей взаємозв'язку між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками в українських чоловіків і жінок різного віку, серед іншого з урахуванням діадичних зв'язків.

Виходячи з цього, **об'єктом** нашого дослідження є романтичні стосунки як психологічний феномен.

Предметом – взаємозв'язок стилів прив'язаності та рівня задоволеності романтичними стосунками у дорослих осіб різного віку.

Відповідно наші **дослідницькі питання** полягають у наступному:

1. Передбачається, що тип прив'язаності пов'язаний із рівнем задоволеності романтичними стосунками.

2. Особи з надійним стилем прив'язаності демонструють вищий рівень задоволеності стосунками порівняно з особами з тривожним, уникаючим чи дезорганізованим стилями.
3. Із віком сила зв'язку між стилем прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками зменшується.

Для дослідження поставлених питань було визначено такі **завдання**:

1. Ознайомитися з теоретичними підходами до вивчення феномену прив'язаності в психології.
2. Вивчити поняття задоволеності романтичними стосунками та визначити психологічні чинники, що її зумовлюють.
3. Емпірично дослідити взаємозв'язок між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками у різні вікові періоди.
4. Визначити особливості задоволеності стосунками у представників різних стилів прив'язаності.
5. Розробити практичні рекомендації щодо покращення якості романтичних стосунків з урахуванням стилю прив'язаності.

Для реалізації визначених завдань нами було розроблено кількісний, крос-секційний та кореляційно-порівняльний **дизайн дослідження**, основна увага в якому зосереджена на вивченні взаємозв'язку між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками. Дослідження не передбачало експериментального впливу, а базувалося на аналізі емпіричних даних, зокрема оцінювався як загальний характер взаємозв'язків, так і їхня вікова специфіка шляхом порівняння двох вікових підгруп (молодь та особи середнього і похилого віку), а також специфіка діадичних зв'язків.

Крім того, у межах дослідження використано комплекс теоретичних, емпіричних і статистичних **методів дослідження**. Теоретичні методи включали аналіз, синтез та узагальнення наукових джерел, що дозволило забезпечити цілісне розуміння проблеми стилів прив'язаності та їхнього взаємозв'язку із задоволеністю романтичними стосунками.

Емпіричні методи передбачали використання трьох психодіагностичних методик:

- “Опитувальник стилів прив’язаності ОСП-22” (Attachment Style Questionnaire (ASQ) Van Oudenhoven, Hofstra, Bakker).
- Опитувальник “Шкала оцінки стосунків” (Relationship Assessment Scale (RAS) Hendrick, S. S.).
- Опитувальник “Досвід близьких стосунків” (Brennan, Clark, Shaver, 1998).

Зазначимо, що нами було свідомо обмежено кількість використаних психодіагностичних методик. Такий підхід зумовлений тим, що “Опитувальник стилів прив’язаності ОСП-22” є багатовимірним інструментом, який дозволяє отримати комплексні дані щодо особливостей прив’язаності респондентів. Зокрема, методика дає можливість визначити показники за кількома параметрами, що відображають різні стилі прив’язаності, що фактично забезпечує отримання кількох, а саме чотирьох, масивів емпіричних даних у межах одного діагностичного інструменту.

Крім того, обрані методики безпосередньо відповідають меті дослідження – виявленню взаємозв’язку між стилями прив’язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками. “Опитувальник стилів прив’язаності ОСП-22” дозволяє визначити індивідуальні відмінності у стилях прив’язаності, тоді як “Шкала оцінки стосунків” спрямована на вимірювання суб’єктивного рівня задоволеності стосунками. Водночас опитувальник “Досвід близьких стосунків” було використано як інструмент, що дозволяє уточнити особливості прив’язаності на рівні базових вимірів – тривожності та уникання. На відміну від типологічного підходу, реалізованого в “Опитувальнику стилів прив’язаності ОСП-22”, опитувальник “Досвід близьких стосунків” ґрунтується на дименсійній моделі прив’язаності, що дає змогу більш диференційовано проаналізувати індивідуальні відмінності у переживанні близькості у стосунках. У межах даного дослідження показники опитувальника “Досвід близьких стосунків” використовувалися як додатковий інструмент аналізу та застосовувалися, зокрема, для уточнення домінантного стилю прив’язаності у

випадках однакових значень за шкалами “Опитувальника стилів прив’язаності ОСП-22”. Такий підхід дозволив підвищити точність інтерпретації результатів зі збереженням загальної логіки дослідження.

Відтак використання саме такого набору методик забезпечило достатню валідність і релевантність отриманих результатів щодо поставлених дослідницьких завдань.

Водночас для обробки даних нами також було застосовано методи статистичного аналізу, а саме описової статистики, критерій Шاپіро-Вілка, кореляційний аналіз Пірсона, множинний лінійний регресійний аналіз, однофакторний дисперсійний аналіз One-Way ANOVA (Welch’s), t-критерій Стюдента для незалежних вибірок та Z-критерій Фішера, що дозволило встановити взаємозв’язки між змінними. Обробка даних здійснювалася за допомогою сучасного програмного забезпечення, зокрема Jamovi, що забезпечило високий рівень точності результатів.

Це, а також **характеристики вибірки** – у дослідженні взяло участь 105 респондентів, а саме 64 жінки-українки та 41 чоловік-українець віком від 19 до 74 років, які перебувають у стосунках різного формату (шлюб, спільне проживання поза офіційним шлюбом, стосунки без спільного проживання, стосунки на відстані) та різної тривалості (від менше ніж рік до понад 31 рік) – дозволило отримати надійні дані та сформувані комплексне розуміння впливу стилів прив’язаності на суб’єктивне переживання задоволеності романтичними стосунками.

Отже, **наукова новизна** дослідження полягає у тому, що:

- було здійснено комплексний аналіз взаємозв’язку між стилями прив’язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками з урахуванням вікової диференціації у межах однієї української вибірки;
- розширено уявлення про роль дезорганізованого стилю прив’язаності у контексті задоволеності стосунками;

- здійснено аналіз діадичних взаємозв'язків між партнерами, що дозволило глибше зрозуміти взаємну динаміку стилів прив'язаності у романтичних стосунках.

Таким чином, нам вдалося поглибити наукові уявлення про взаємозв'язок стилів прив'язаності та задоволеності романтичними стосунками, а також розширити розуміння вікової специфіки прояву цього взаємозв'язку. Отримані результати сприяли уточненню положень теорії прив'язаності у контексті дорослих романтичних стосунків, що й становить **теоретичну значущість** роботи.

Разом із тим дослідження цієї проблеми виявилось не лише теоретично важливим, але й **практично значущим**, оскільки отримані результати можуть бути використані для розробки психологічних програм підтримки осіб із низьким рівнем задоволеності романтичними стосунками, програм підтримки пар, стратегій покращення якості романтичних стосунків з урахуванням стилю прив'язаності та профілактики конфліктів у стосунках. Тож дана робота продемонструвала актуальність як для розвитку теоретичних уявлень у психології стосунків, так і для практичного впровадження у сфері індивідуального та сімейного консультування, а також психотерапії.

Структура роботи зумовлена метою та завданнями дослідження й містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, що нараховує 44 позиції, та додатки. Загальний обсяг роботи становить 112 сторінок, із них – 95 основного тексту.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ СТИЛЯМИ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ТА РІВНЕМ ЗАДОВОЛЕНOSTІ РОМАНТИЧНИМИ СТОСУНКАМИ

1.1. Поняття та сутність теорії прив'язаності

Однією з визначних інтелектуальних праць ХХ століття була психоаналітична теорія З. Фрейда, у якій він зосередив увагу на раніше не дослідженій несвідомій динаміці людського розуму. Він простежив зв'язок психологічних дисфункцій та жорстокого, репресивного або дисфункціонального дитинства і зробив висновок, що людина завдяки особистому розумінню та свідомій самоактуалізації може “вирости” за обмеження, встановлені певною сім'єю чи культурою. Як бачимо, З. Фрейду вдалося поєднати, здавалося б, несумісні тези дарвінівської еволюційної біології, важливість особистих і культурних наративів та можливість того, що усвідомлення може зміцнити контроль людини над власним життям. Попри критику, яку він отримав за життя, на сьогодні ніхто не ставить під сумнів той факт, що З. Фрейд був значною фігурою в інтелектуальному житті минулого століття й проклав шлях для наступних дослідників людської психіки [6].

Одним із них був Дж. Боулбі, британський психоаналітик, який працював з 1940 по 1990 рік та значно змінив і оновив психоаналітичну теорію, поєднавши висновки з тогочасних психоаналітичних концепцій і підходів, постдарвінівської етології, сучасної когнітивно-розвивальної психології, кібернетики (теорії систем управління) та психіатрії, щоб створити теорію прив'язаності як спробу пояснити, чому стосунки з батьками в ранньому дитинстві мають такий всепроникний і тривалий вплив на розвиток особистості [6].

Його тритомне дослідження, присвячене прив'язаності, розлуці та втраті, заклало підвалини для того, що надалі стало однією з найбільш досліджуваних концепцій у сучасній психології.

На думку Дж. Боулбі, прив'язаність, розлука та втрата – це саме ті процеси, за допомогою яких формуються та розвиваються людські емоційні зв'язки. Вивчаючи ці поняття, Дж. Боулбі прагнув описати та пояснити, як немовлята емоційно прив'язуються до своїх основних опікунів і зазнають емоційного стресу, коли їх розлучають, хоча він також стверджував, що така реакція притаманна не лише дітям, бо “поведінка прив'язаності характеризує людей від колиски до могили” [7].

Теорія Дж. Боулбі постала зі спостережень за поведінкою немовлят і дітей раннього віку, яких розлучали з основним опікуном, зазвичай матір'ю, на різний період часу, та отримала назву теорії прив'язаності. Дж. Боулбі помітив те, що спостерігали й дослідники приматів у лабораторних і польових умовах: коли дитинча людини або примата розлучають з матір'ю, воно проходить через передбачувану серію емоційних реакцій. Перша – це протест, який включає плач, активний пошук фігури прив'язаності та опір заспокійливим зусиллям інших. Друга – це відчай, який є станом пасивності та очевидного смутку. А третя, визначена лише стосовно людей, – це відчуженість, активне, здавалося б захисне зневажання та уникання матері, якщо вона повертається [8].

Через разючу схожість між немовлятами людей і приматів, Дж. Боулбі вирішив розглянути еволюційне значення їхньої прив'язаності до опікунів та її підтримки перед загрозою розлуки. Відтак він сформулював ідею про те, що система прив'язаності, як Дж. Боулбі назвав складне поєднання почуттів і поведінки прив'язаності, ймовірно, еволюціонувала, щоб захистити немовлят від небезпеки, тримаючи їх близько до матері.

Як пояснював Дж. Боулбі, у дуже ранньому віці людське немовля може мало що робити, окрім як плакати, дивитися в очі, посміхатися та пригортатися, щоб заохотити матір тримати його поруч. Однак, як тільки воно стає рухливим, воно може активно переслідувати матір і звертатися до неї голосом. І якщо

увесь цей час фігура матері була доступною та безпечною для немовляти (це стосується і поведінки приматів), то таке немовля, коли воно здорове, бадьоре, не відчуває страху та перебуває в присутності матері, зацікавлюється вивченням та освоєнням навколишнього середовища, а також встановленням партнерських контактів з іншими членами сім'ї та громади. Дослідники назвали це використанням матері як безпечної бази [8].

Надалі це спостереження й лягло в основу головних положень теорії прив'язаності, які Дж. Боулбі сформулював у другому томі своєї трилогії.

Перше положення полягає в тому, що коли дитина впевнена, що фігура прив'язаності буде доступна їй, щойно вона цього забажає, вона демонструє набагато меншу схильність до сильного або хронічного страху, ніж дитина, яка з будь-якої причини не має такої впевненості.

Друге положення стосується чутливого періоду, протягом якого розвивається така впевненість. Дж. Боулбі стверджує, що впевненість у наявності фігур прихильності, або їхньої відсутності, формується повільно протягом років незрілості – немовлячого віку, дитинства та юності – і що будь-які очікування, що формуються протягом цих років, як правило, залишаються відносно незмінними протягом решти життя.

Третє твердження стосується ролі фактичного досвіду. Дж. Боулбі вважає, що очікування щодо доступності та чутливості фігур прихильності, які розвиваються у людей протягом років незрілості, є досить точним відображенням досвіду, який ці люди фактично мали [1].

Таким чином, теорія прив'язаності Дж. Боулбі фактично говорить нам про те, що формування емоційних зв'язків між дитиною та її опікуном є базовим механізмом виживання й розвитку людини, а особливості раннього догляду за дитиною визначають якість її внутрішніх робочих моделей (у теорії прив'язаності Дж. Боулбі – це внутрішні ментальні структури або схеми, які формуються в дитини в результаті досвіду взаємодії з фігурою прив'язаності), тоді як пізніший досвід асимілюється вже відповідно до цих наявних структур. Відтак досвід доступності, чутливості та надійності фігури прив'язаності

формує внутрішні моделі довіри до світу та самого себе, які переважно зберігаються протягом усього життя, тоді як досвід депривації з боку фігури прив'язаності сприяє формуванню протилежних внутрішніх моделей, які також залишають достатньо стійкими у пізніші періоди.

Дана теорія прив'язаності Дж. Боулбі стала джерелом численних досліджень, спрямованих на поглиблення з'ясування природи стосунків прихильності, їхнього формування в дитячому віці, розвитку і функціонування протягом усього життєвого шляху людини. Особливий внесок у ці дослідження зробила М. Ейнсворт, яка серед іншого провела експеримент, що отримав назву “Незнайома ситуація” і був розроблений для оцінки використання немовлятами дорослого як безпечної бази, реакцій на незнайомця та реакцій на розлуку та возз'єднання.

Під час експерименту акцент робився на поведінці, щодо використання безпечної бази, оскільки “одним із найважливіших критеріїв здорової прив'язаності є здатність використовувати матір як безпечну базу для дослідження” [9].

Процедура ж експерименту включала 7 епізодів, кожен тривалістю 3 хвилини, організованих таким чином, щоб створити наростальний рівень стресу для дитини, аби дослідники могли спостерігати, як немовлята організовують свою поведінку навколо фігур прив'язаності, коли відчувають стрес. Спочатку дитину та її значущого дорослого, переважно матір, залишали наодинці разом (епізод 1). Далі до них приєднувалась незнайома жінка (епізод 2), яка привертала увагу немовляти, щоб значущий дорослий міг вийти з кімнати (епізод 3). Коли фігура прив'язаності поверталася, незнайомка йшла (епізод 4), а через 3 хвилини за нею йшов значущий дорослий (епізод 5). Потім до немовляти приєднувалась незнайомка (епізод 6), а потім значущий дорослий, чий вхід сигналізував про відхід незнайомки (епізод 7). Зафіксовані свідчення даної процедури потім переглядалися та оцінювалися за 6 шкалами: близькість або пошук контакту, підтримка контакту, опір, уникнення, пошук та дистанціювання під час взаємодії. Залежно від показників немовля

класифікували в одну з 3 груп (А, В, С) та 8 підгруп (А1, А2, В1, В2, В3, В4, С1, С2), що представляли загальне судження щодо поведінки немовляти.

Немовлят групи В вважали “надійно прив’язаними”, адже вони вітали батьків при возз’єднанні, шукаючи близькості чи контакту або посміхаючись, вимовляючи звуки або махаючи рукою. Немовлята чотирьох підгруп В відрізнялися за ступенем близькості або контакту, якого вони шукають. Вони варіювалися від немовлят групи В, які задовольняються взаємодією на відстані, до немовлят групи В, які дуже стурбовані досягненням контакту та, зрештою, повільно знаходять заспокоєння навіть під час контакту. Натомість немовлят групи А та С вважали ненадійно прив’язаними. Немовлят групи А називали ненадійно-уникаючими, тому що вони були схильні уникати або ігнорувати своїх батьків, а не шукати взаємодії, особливо після возз’єднання, тобто демонстрували поведінку, яку Боулбі назвав відчуженістю. Водночас немовлят групи С називали ненадійно-амбівалентними або резистентними, тому що вони поєднували поведінку пошуку близькості та контакту з гнівною, відкидаючою поведінкою, особливо після возз’єднання після коротких розлук, демонструючи те, що Боулбі описував, як опір [10].

Таким чином на основі своїх спостережень М. Ейнсворт окреслила три стилі або типи прив’язаності, які часто називають безпечною, тривожною/амбівалентною та уникаючою.

Однак пізніше у дослідженнях М. Мейн і Дж. Соломон було виявлено, що частина дітей не вписується в жодну з трьох попередньо описаних категорій. Вони спостерігали суперечливі, дезорганізовані реакції: дитина могла підходити до матері, але відвертати обличчя, завмирати або демонструвати дезорієнтовану поведінку, виявляти страх перед фігурою прив’язаності. Спираючись на ці реакції, дослідниці виділили четвертий стиль прив’язаності – дезорганізований [11].

Варто зауважити, що певний час така класифікація існувала лише в парадигмі розгляду стосунків прив’язаності між дітьми та їхніми опікунами. Хоча теорія Дж. Боулбі передбачала безперервність поведінки, пов’язаної з

прив'язаністю, дослідникам знадобився деякий час, аби перейти до вивчення зв'язку між робочими моделями прив'язаності та соціальною й емоційною адаптацією у дорослих.

Так, М. Мейн розробила інтерв'ю дорослих щодо прив'язаності, яке досліджувало уявлення дорослих про стосунки прив'язаності в дитинстві. На основі цих інтерв'ю матерів класифікували за групами прив'язаності, які відповідали трьом початковим моделям прив'язаності в дитинстві та були використані як прогностичні для якості взаємодії матері з власною дитиною та безпеки прив'язаності дитини [12].

Згодом Р. Кобак та А. Скірі використали цю процедуру для вивчення уявлень молодих людей про себе та інших, надаючи докази того, що респонденти, які демонструють риси, характерні для надійної прив'язаності, вважають себе відносно стійкими, а інших – підтримуючими, тоді як особистості з унікаючими тенденціями вважають себе не стійкими, а інших – непідтримуючими, а люди, для яких характерні тривожно-амбівалентні прояви, вважають себе нестійкими, а інших – підтримуючими [13].

Разом із тим, розширюючи парадигму досліджень типу прив'язаності у дорослому віці, С. Хазан і Ф. Шейвер концептуалізували романтичне кохання як процес прив'язаності та розробили процедуру самозвітності для класифікації дорослих за трьома категоріями, що відповідають трьом стилям прив'язаності у дитячому віці [8].

Попри свою інноваційність, розглянуті вище праці відрізнялися як конкретними сферами дослідження прихильності, на яких зосереджена увага (батьки – діти чи романтичні стосунки), так і методологією, що використовувалася для класифікації суб'єктів (інтерв'ю або самозвіт), а також зосереджувалися лише на тривимірній класифікації стилів прив'язаності – жодне дослідження не розглядало всі чотири категорії.

Спираючись на ці відомості, дослідники К. Бартоломью та Л. Горовітц у своїй роботі поставили за мету усунути усі ці методологічні розбіжності та запропонували власну модель індивідуальних відмінностей прив'язаності у

дорослих, розглядаючи всі чотири типи прив'язаності та оцінюючи респондентів як за допомогою інтерв'ю, так і за допомогою самозвітів.

Концепція К. Бартоломью та Л. Горовітц базується на тому, що згідно з теорією Дж. Боулбі, є дві ключові риси моделей прив'язаності: 1 – чи вважається фігура прихильності такою, що зазвичай реагує на прохання про підтримку та захист; 2 – чи вважає особа себе такою, до якої хтось може виявляти прихильність, та зокрема, ймовірно, відреагує корисним для особи чином.

Виходячи з цих двох ключових рис, які можна коротко схарактеризувати як ставлення до себе і ставлення до інших, дослідники припустили, що взаємодія цих параметрів дозволяє виділити чотири стилі прив'язаності: надійний, або безпечний, унікаючий, тривожно-амбівалентний та дезорганізований [14].

Табл. 1.1.

Модель прив'язаності в дорослому віці за К. Бартоломью та Л. Горовітц

		<u>Сприйняття себе</u>	
		Позитивне	Негативне
<u>Сприйняття іншого</u>	Позитивне	Безпечний <i>Почуває себе комфортно в близькості та автономності</i>	Тривожно-амбівалентний <i>Схвильований через стосунки</i>
	Негативне	Уникаючий <i>Уникає близькості</i>	Дезорганізований <i>Боїться близькості та уникає соціальних інтеракцій</i>

Відтак, остаточна та актуальна на сьогодні класифікація, якою ми й будемо послуговуватися надалі в роботі, передбачає наявність цих чотирьох основних стилів прив'язаності.

1.2. Класифікація стилів прив'язаності та їхні психологічні особливості

Як нами було з'ясовано вище, концепцію типів прив'язаності вперше було запропоновано М. Ейнсворт для опису моделей реакції немовлят на розлуку та возз'єднання з матерями під час експерименту “Незнайома ситуація”, а згодом її розширили такі дослідники як М. Мейн, Дж. Соломон, К. Бартоломью та Л.Горовітц. Виходячи з їхніх класифікацій, визначені типи прив'язаності – надійний, унікаючий, тривожно-амбівалентний, дезорганізований – можна описати наступним чином.

Надійний тип прив'язаності: в експерименті М. Ейнсворт такі немовлята зазвичай реагують на розлуку з матерями помітними ознаками стресу, але вони швидко відновлюються після возз'єднання та повертаються до дослідження середовища. Вони вітають своїх матерів із радістю та добротою, ініціюють з ними контакт і позитивно реагують, коли їх беруть на руки та тримають [15].

Водночас, виходячи з концептуальної схожості, К. Бартоломью та Л.Горовітц описують цей тип прив'язаності у дорослому віці як такий, що характеризується відчуттям власної гідності у людини та наявністю впевненості щодо того, що її можуть любити, а також очікуванням, що інші люди загалом прийматимуть та чуйно ставитимуться до неї [14]. Крім того, особи з надійною прив'язаністю характеризуються комфортом у взаємозалежності та близькості й збалансованим баченням себе та інших. Вони демонструють відповідні очікування щодо реагування інших на їхні потреби [16], а також високу самооцінку та відсутність серйозних міжособистісних проблем [17].

Унікаючий тип прив'язаності: згідно з класифікацією М. Ейнсворт, реакції немовлят, які унікають, досить різні та, ймовірно, свідчать про деактивацію системи прихильності. Ці немовлята виявляють мало стресу, коли їх розлучають зі своїми матерями, й можуть активно відвертатися від них або уникати їх після возз'єднання [15].

К. Бартоломью та Л. Горовітц же зазначають, що цей тип прив'язаності у дорослому віці вказує на відчуття гідності любові у поєднанні з очікуванням негативної реакції від інших. Як стверджують дослідники, цей стиль дозволяє людям захистити себе від очікуваного відторгнення з боку інших шляхом уникання тісної взаємодії з ними [14]. Такі особи, на думку вчених, мають надмірно позитивне сприйняття себе як незалежного та самодостатнього, а також негативне сприйняття інших, що й призводить до уникнення близькості та применшення важливості інших [16]. Водночас вони схильні вважати стосунки неважливими та цінувати свою незалежність від інших. Такі особистості демонструють переконання у власній гідності любові та у тому, що інші люди загалом не заслуговують на довіру, що у результаті запобігає переживанню негативного афекту. Навіть коли їх відверто відкидають фігури, до яких вони прив'язані, це переконання дозволяє особам з уникаючою прив'язаністю підтримувати позитивне відчуття себе. Таким чином вони створюють відчуття невразливості, відкидаючи інших, хоча насправді роблять це перш ніж вони самі можуть опинитися відкинутими [17].

Тривожно-амбівалентний тип прив'язаності: зі спостережень М.Ейнсворт, реакції тривожних немовлят свідчать про гіперактивацію їхньої системи прив'язаності. Такі діти плачуть і гнівно пручаються під час розлуки та демонструють розлючені, гіперзбуджені, протестні реакції після возз'єднання, що ускладнює їхнє заспокоєння та повернення до гри [15].

За даними К. Бартоломью та Л. Горовітц цей тип вказує на відчуття негідності любові у дорослих, однак у поєднанні з позитивною оцінкою інших [14]. Такі особистості мають більш негативну самооцінку, схильні відчувати себе нелюбими та покладатися на схвалення та прихильність інших для досягнення самоприйняття. У цьому стилі відчуття самоприйняття виступає як прямий результат прийняття іншими. Водночас цей тип прив'язаності також пов'язаний зі страхом відторгнення або покинутості, що провокує підвищені зусилля для пошуку близькості з іншими. Глибоко вкорінене відчуття негідності

та недоречності мотивує таких особистостей прагнути надмірної близькості в особистих стосунках та взаємодіяти досить залежно [16, 17].

Дезорганізований тип прив'язаності: за спостереженнями М. Мейн і Дж. Соломон, діти, які виявляють приналежність до цього типу приязності, демонструють такі поведінкові прояви: послідовні або одночасні прояви суперечливої поведінки, неспрямовані, неправильно спрямовані або неповні рухи, стереотипії, несвоєчасні рухи та аномальні пози, завмирання або зупинки, прояви занепокоєння, очевидні ознаки дезорієнтації або неорганізованості [18].

Як пояснюють К. Бартоломью та Л. Горовітц, у дорослих цей стиль прив'язаності вказує одночасно на почуття негідності любові в поєднанні з негативним ставленням до інших людей. Як стверджують дослідники, такі люди захищають себе від розчарування, уникаючи близьких стосунків та підтримуючи відчуття незалежності та невразливості [14]. Особи з цією моделлю прив'язаності прагнуть близькості з іншими, але відчують себе негідними любові та демонструють переконання, що люди загалом не заслуговують на довіру, відтак бояться близькості, тому ставляться до неї хаотично. На додачу через негативний образ себе, вони можуть бути достатньо залежними від інших у питаннях власної самооцінки. Однак через своє загалом негативне ставлення до інших додатково відчують хронічну недовіру та страх бути відкинутими. Хоча вони й потребують іншого для підтримки самоприйняття й прагнуть контакту та близькості, такі люди очікують, що інші будуть їх відкидати, тож уникають тісної взаємодії, щоб запобігти болю від відторгнення та втрати, чим і поглиблюють власне відчуття негідності [16, 17].

Таким чином, класифікація типів прив'язаності відображає різні способи побудови емоційних зв'язків і реакцій на міжособистісну близькість. Підсумовуючи, зауважимо, що надійна прив'язаність пов'язана з відчуттям безпеки та довіри у стосунках, тоді як три інші типи характеризуються різними формами тривоги або уникання, що можуть ускладнювати побудову та підтримання стабільних та задовільних стосунків.

1.3. Психологічна природа задоволеності стосунками

Враховуючи, що тип прив'язаності визначає способи побудови емоційних зв'язків, наступним важливим для розгляду є психологічна природа задоволеності романтичними стосунками.

З огляду на те, що вища задоволеність стосунками асоціюється з кращими фізичними та психологічними маркерами здоров'я в повсякденному житті, а ціна труднощів у близьких стосунках може бути високою – подружні проблеми та розлучення пов'язані з багатьма проблемами фізичного чи психічного здоров'я – поняття задоволеності у романтичних стосунках є однією з ключових категорій для досліджень у різних галузях наукової діяльності [19, 20].

Однак, як зазначають дослідники, задоволеність подружнім життям є інтегральним показником, який відображає рівень гармонії у стосунках і базується на суб'єктивному відчутті партнерами взаємної близькості, довіри та підтримки, тож дане поняття потребує більш детального розгляду [21].

Так, спершу варто зазначити, що теорія прив'язаності пропонує власний погляд на задоволеність стосунками та визначає це поняття як результат задоволення потреб, пов'язаних зі стосунками. Зокрема, йдеться про потреби, пов'язані з бажанням відчувати себе у безпеці, захищеним, коханим, та потреби, які стосуються здатності займатися захопливою, корисною дослідницькою діяльністю, яка залежить від відчуття безпеки, пов'язаної з прив'язаністю.

Більше того, оскільки теорія Дж. Боулбі розглядає індивідуальні потреби та уподобання у близьких стосунках, наприклад рівень впевненості в прихильності й відданості партнера або очікування щодо допустимого ступеня автономії та приватності, як такі, що формуються внаслідок попереднього досвіду взаємодії з фігурами прив'язаності, то вона припускає, що сприйняття дорослих стосунків як задовільних значною мірою залежить від того, наскільки в них задовольняються потреби, пов'язані з прив'язаністю, а саме те, наскільки зберігається можливість підтримувати звичні для особи стратегії та захисні механізми афективної регуляції без їхнього систематичного порушення [22].

Схоже трактування пропонують й дослідники Я. Л. Бюлер, С. Краусс та У.Орт, які визначають поняття задоволеності стосунками як загальну оцінку людиною своїх романтичних стосунків, що характеризується позитивними почуттями та ставленням до партнера і часто означає, що люди відчують, що їхній партнер задовольняє їхні потреби [2].

Водночас дослідниця К. Русбулт розглядає дане поняття як центральний компонент своєї моделі інвестицій, що пояснює сталість і якість взаємостосунків. Виходячи з положень теорії соціального обміну, відповідно до яких люди оцінюють свої стосунки на основі співвідношення винагород і витрат, вона стверджує, що рівень задоволеності зростає, коли отримані винагороди перевищують витрати й відповідають індивідуальним очікуванням. При цьому важливим чинником виступає якість альтернатив, тобто сприйняття інших потенційних стосунків або життя поза ними як більш чи менш привабливих. Третій компонент моделі – інвестиції – охоплює час, емоції, ресурси та досвід, вкладені у взаємини, що підвищують рівень прихильності навіть за умови зниження задоволеності. Таким чином, у моделі інвестицій задоволеність визначає суб'єктивну оцінку цінності стосунків, а її взаємодія з іншими змінними пояснює стабільність партнерства [23].

Тим часом інший погляд – підхід С. Гендрік – ґрунтується на розумінні задоволеності стосунками як когнітивно-емоційного конструкта, який інтегрує раціональні оцінки та афективні переживання щодо партнера. Дослідниця підкреслює, що рівень задоволеності формується через сприйняття любові, довіри, поваги, підтримки, подібності цінностей і здатності ефективно розв'язувати конфлікти. Дана концепція зосереджена на якісних характеристиках емоційної взаємодії, гармонії та взаємному прийнятті у стосунках, а задоволеність у цьому контексті постає як цілісна інтеграція позитивного емоційного досвіду й когнітивної оцінки партнерства, що відображає ступінь психологічного добробуту в парі [24].

Водночас, на думку Г. Флетчера, Дж. Сімпсона і Дж. Томаса, задоволеність стосунками – це узагальнене когнітивно-емоційне ставлення до

взаємин, що відображає наскільки вони відповідають очікуванням, стандартам і особистим потребам людини, а також наскільки партнер та стосунки загалом сприяють почуттю добробуту і переживаються як позитивні, цінні та підтримувальні. Інакше кажучи, задоволеність – це результат постійного процесу оцінювання, чи отримує особистість у цих стосунках те, що вважає важливим і гідним та чи відповідає реальність тому, що вона очікує від партнера або близькості [25].

Водночас заглиблюючись більше у вивчення задоволеності стосунками та враховуючи міждисциплінарність даного поняття, що охоплює як психологію, так і соціологію, економіку тощо, можна виявити сотні змінних, які, ймовірно, впливають на це явище.

Зосереджуючись же саме на психологічній природі задоволеності стосунками, варто додати, що серед головних її чинників виокремлюють емоційну підтримку, комунікативну ефективність, довіру, інтимність, відданість, подібність цінностей і спільну участь у значущих життєвих подіях [26].

Крім того, як було виявлено у метааналізі, що включав 43 лонгітюдні діадичні набори даних з 29 лабораторій, були відмічені такі основні психологічні показники задоволеності стосунками:

- з тих, що стосувались парної взаємодії – відданість, оцінка партнером цінності стосунків, сексуальне задоволення, задоволеність партнера в стосунках, можливість ухвалювати рішення в парі й впливати на партнера;
- з тих, що стосувались індивідуальності – задоволеність життям, негативні афекти, депресія, уникаюча або тривожна прив'язаність.

Однак, вирішальними, як виявили дослідники, для задоволеності з цього набору даних, попри фактори ризику (депресія, ненадійна прив'язаність, негативні афекти), виявилися вдячність, сексуальне задоволення та відсутність конфлікту [27].

Отже, узагальнюючи наведені підходи, можна стверджувати, що задоволеність стосунками є багатовимірним психологічним феноменом, який

поєднує емоційні, когнітивні та поведінкові компоненти. Вона відображає не лише суб'єктивне почуття благополуччя у стосунках, а й складніші процеси оцінювання відповідності стосунків індивідуальним очікуванням, цінностям і потребам.

1.4. Взаємозв'язок стилів прив'язаності та задоволеності стосунками

Як нами було з'ясовано у попередньому підрозділі, задоволеність стосунками – це комплексне поняття, що передбачає взаємодію різноманітних емоційних, когнітивних та поведінкових чинників. Одним із визначних серед яких для нашої роботи, а відтак таким, що заслуговує на увагу в окремому підрозділі, є тип прив'язаності.

Першими про стилі прив'язаності у контексті саме романтичних стосунків почали говорити С. Хазан і Ф. Шейвер. У своїй роботі вони показали, що раніше описані моделі прив'язаності немовлят мають безпосередній аналог у романтичних стосунках дорослих. Таким чином вони розглянули романтичні стосунки як форму дорослої прив'язаності та зробили висновок, що система прив'язаності активується у стосунках із близьким партнером так само, як у дитини у стосунках із фігурою прив'язаності.

Попри те, що дані дослідники не вивчали безпосередньо взаємозв'язок стилів прив'язаності із задоволеністю стосунками, вони все ж зафіксували певні особливості романтичного зв'язку залежно від типу прив'язаності.

Так, згідно з С. Хазан і Ф. Шейвер, респонденти, що були класифіковані як такі, що мають надійний тип прив'язаності, описували свій досвід романтичних стосунків як особливо щасливий, дружній та довірливий. Водночас ті, хто демонстрував унікаючі тенденції у стосунках, повідомляли про страх близькості, емоційні коливання, а також ревності. Заразом вони ніколи не демонстрували вищі за середні показники за шкалою позитивного любовного досвіду. Тим часом тривожно-амбівалентні суб'єкти описували романтичні стосунки як такі, що включають одержимість, бажання взаємності та єднання,

емоційні коливання, а також надзвичайний сексуальний потяг і ревності. Вони також не повідомляли про вищі за середні показники за шкалою позитивного любовного досвіду [8].

Схожі закономірності, але тепер більш предметно у контексті задоволеності стосунками, вдалося помітити й іншим дослідникам. Я. Л. Бюлер, С. Краусс та У. Орт зазначають, що люди, які демонструють надійну прив'язаність, з часом стають більш задоволеними своїми стосунками, тоді як люди, що описують свою прив'язаність як ненадійну, повідомляють про нижчі показники задоволеності стосунками, а також демонструють менш позитивну тенденцію з часом [2].

Про подібні результати йдеться й у дослідженні О. Т. Шульц, Д. Е. Гублер, У. Е. Ремі, С. Й. Троше, де зазначається, що особи з ненадійними типами прив'язаності часто відчують нижчий рівень задоволеності стосунками порівняно з особами з надійною прив'язаністю [3].

Водночас Т. Лі та Д. Чан стверджують, що уникнення особливо шкідливе для задоволеності стосунками – Z-test показав, що воно сильніше пов'язане з нижчим рівнем загального задоволення стосунками, ніж тривожна прив'язаність ($z = 3.26, p = .001$). Хоча тривожна прив'язаність часто пов'язана з конфліктами, її негативний вплив на задоволеність стосунками може бути пом'якшений задоволенням, яке відчують особи з тривожним типом прив'язаності в ті моменти, коли їхні стосунки переживаються безпечними. Водночас особи з унікаючою прив'язаністю зазвичай прагнуть незалежності у своєму житті, тим самим уникаючи дій, до прикладу, відкритого обговорення особистих кордонів зі своїм партнером, що могло б покращити їхню задоволеність стосунками [28].

До слова, деякі дослідження показують, що гендерні групи значною мірою схожі щодо прихильності у дорослому віці. Як для чоловіків, так і для жінок безпечний стиль прихильності пов'язаний з більшою взаємозалежністю, відданістю, довірою та задоволенням у стосунках, ніж тривожний або уникаючий стилі прихильності. Вони натомість пов'язані з менш частими

позитивними емоціями та більш частими негативними переживаннями у стосунках [29].

Однак такі закономірності підтверджують не всі дослідження. Деякі роботи показали, що жінки частіше виявляють тенденції тривожної прихильності ($M = 3.10$ проти $M = 2.00$), тоді як чоловіки частіше демонструють унікаючу прихильність ($M = 4.01$ проти $M = 3.10$) [14, 30]. Ба більше, було виявлено, що стать може модерувати зв'язок між стилістикою прихильності та задоволеністю стосунками. Так, згідно з дослідженням Дж. А. Баррі, негативний вплив унікаючої прихильності на рівень задоволеності стосунками сильніший у жінок, ніж у чоловіків ($\beta = -5.67$, $p < .00000005$, та $\beta = -4.60$, $p < .001$ respectively), тоді як негативний вплив тривожної прихильності сильніший у чоловіків, ніж у жінок ($\beta = -2.21$, $p < .05$, та $\beta = -4.33$, $p < .01$ respectively) [31].

Подібні спостереження фіксуються й у контексті вивчення діадичних взаємозв'язків між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками. До прикладу, у кількох дослідженнях пар студентського віку, було виявлено, що зв'язок між стилем прив'язаності та задоволеністю стосунками часто відрізняються у чоловіків і жінок. Наприклад, тривожна прив'язаність жінок впливає на задоволеність стосунками їхніх партнерів-чоловіків, тоді як безпечна чи унікаюча прив'язаність чоловіків впливає на задоволеність стосунками жінок [22].

Зокрема дослідники Н. Коллінз та С. Рід повідомляють, що тривожна прив'язаність жінок негативно корелює як з їхньою задоволеністю стосунками, так і з задоволеністю стосунками їхніх партнерів. Водночас безпечна прив'язаність чоловіків позитивно корелює як з їхньою задоволеністю стосунками, так і з задоволеністю їхніх партнерок [32].

Підтверджує це і дослідник Дж. Сімпсон, який виявив, що чоловіки з більш тривожно прив'язаними партнерками повідомляли про нижчий рівень задоволеності стосунками, тоді як для жінок – чим вищі показники надійної

прив'язаності демонстрували їхні партнери, тим вищим було їхнє задоволення стосунками [29].

Водночас дослідники Л. Кіркпатрік та К. Девіс з'ясували, що задоволеність чоловіків стосунками була найвищою, якщо їхні партнерки мали надійну прив'язаність, і найнижчою, якщо вони були тривожно прив'язаними, тоді як задоволеність стосунками жінок не була пов'язана зі стилем прив'язаності їхніх партнерів [33].

Відтак стиль прив'язаності виступає важливим чинником задоволеності романтичними стосунками не лише на індивідуальному, а й на діадичному рівні. Більше того, емпіричні дані свідчать про взаємозалежний характер стилів прив'язаності та рівня задоволеності стосунками у парі, тобто особливості прив'язаності одного партнера можуть бути пов'язані з суб'єктивним переживання задоволеності у стосунках іншим. Водночас результати досліджень вказують на можливі гендерні відмінності у цих зв'язках, що підкреслює складність і контекстуальність взаємодії між стилями прив'язаності та задоволеністю партнерством.

Як зауважують дослідники, одне з можливих пояснень цього явища може полягати в тому, що прагнення чоловіків до автономії у стосунках може порушуватися в умовах взаємодії з партнерками, які демонструють підвищену тривожність і занепокоєність, тоді як характерна для жінок орієнтація на близькість може ускладнюватися взаємодією з партнерами, схильними до уникання. Альтернативно існує припущення, що незадоволеність стосунками сама по собі інтенсифікує негативні емоційні переживання та активує гендерно зумовлені копінг-стратегії, зокрема більшу схильність жінок до емоційного самовираження та тенденцію чоловіків до емоційного стримування й міжособистісної дистанції [22].

Що ж до вікових особливостей, то більшість досліджень підтверджують вже наведені вище тенденції. Так, у роботі науковиць Г. Глісон та А.Фіцджеральд, яка передбачала дослідження взаємозв'язку між стилями прив'язаності та задоволеністю стосунками у молоді, а саме у чоловіків та

жінок віком від 18 до 39 років, було виявлено наявність статистично значущого зв'язку між стилями прив'язаності та задоволеністю романтичними стосунками ($F(3.143) = 15.01, p < 0.05$). При цьому розмір ефекту був великим ($\eta^2p = 0.24$), що вказує на вагомий внесок прив'язаності у варіативність рівня задоволеності. Крім того, дослідницями було підтверджено, що особи з надійним стилем прив'язаності характеризуються вищими показниками задоволеності ($M = 22.05$), тоді як респонденти з унікаючим стилем – нижчими ($M = 16.73$) [34].

Схожі результати у своєму дослідженні, що зосереджувалося на молодих чоловіках та жінках віком від 18 до 43 років, отримали і дослідники І. С. Егечі та Т. Генкоз, які з'ясували, що учасники з безпечним стилем прив'язаності повідомляли про вищі рівні задоволеності стосунками ($M = 39.41$) порівняно з учасниками з ненадійними стилями (унікаючим, тривожним та дезорганізованим) відповідно ($M = 33.80$) [35].

У старшому ж віці дані тенденції також схильні зберігатися. Попри те, що на сьогодні спостерігається обмежена кількість робіт, присвячених взаємозв'язку між стилями прив'язаності та задоволеністю стосунками у середньому та похилому віці, науковцям Ц. Юаньянь, Ц. Сяньцай та В. Дахуа все ж вдалося дослідити 112 подружніх пар старшого віку (середній вік учасників становив 69,3 роки). Як вдалося простежити дослідникам на даній вибірці, позитивні внутрішні моделі себе та інших, що відповідають характеристикам надійної прив'язаності, пов'язані з вищим рівнем задоволеності шлюбом навіть у пізній дорослості. Натомість високі показники тривожності та уникання, які відображають ненадійні стилі прив'язаності, асоціюються зі зниженням задоволеності [36].

Загалом наведені спостереження підкріплюють також дослідження, присвячені взаємозв'язку між стилем прив'язаності і задоволеністю стосунками впродовж життя. Зокрема, дослідник Е. Аєнев у своїй роботі, що охопила 306 чоловіків та жінок віком від 20 до понад 60 років, підтвердив, що тривожна прив'язаність має статистично значущий негативний зв'язок із задоволеністю стосунками ($r = - .35, p < .001$), так само як і унікаюча прив'язаність ($r = -.43, p$

< .001) [37]. Дані, що підтверджують наведені тенденції, отримали й М. Воллманн, С. Спранг і Ф. ван ден Брінк у своєму дослідженні, яке залучило 362 чоловіків та жінок віком від 18 до 70 років. Дослідники підтвердили, що вищі рівні унікаючої прив'язаності ($\beta = -.38$), так само як і вищі рівні тривожної прив'язаності ($\beta = -.20$), були статистично значуще пов'язані з нижчою задоволеністю романтичними стосунками [38].

Як бачимо, дослідження, що розглядають взаємозв'язок прив'язаності та задоволеності стосунками у перспективі різних вікових періодів та життєвого шляху загалом, свідчать про відносну стабільність цього зв'язку. Зокрема, надійна прив'язаність послідовно асоціюється з вищою задоволеністю стосунками, тоді як ненадійні стилі – з нижчою.

Таким чином, узагальнення емпіричних досліджень дозволяє констатувати відносну стабільність зв'язку між стилями прив'язаності та задоволеністю романтичними стосунками у різні вікові періоди та упродовж життєвого шляху загалом. Надійна прив'язаність послідовно виступає предиктором вищого рівня задоволеності, тоді як тривожний та унікаючий стилі асоціюються зі зниженням суб'єктивного благополуччя у партнерстві.

Водночас характер цього зв'язку може модифікуватися гендерними та діадичними особливостями, що свідчить про багатовимірність впливу прив'язаності на функціонування романтичних стосунків.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

У першому розділі нами було розглянуто поняття теорії прив'язаності та задоволеності романтичними стосунками, а також їхній взаємозв'язок, що дозволило визначити концептуальні засади для подальшого дослідження.

Так, було з'ясовано, що теорія прив'язаності, розроблена Дж. Боулбі та розвинена М. Ейнсворт й іншими дослідниками, фактично засвідчує те, що формування емоційних зв'язків між дитиною та її опікуном є еволюційним механізмом, а особливості раннього догляду визначають подальші особливості міжособистісної поведінки, які до того ж можна класифікувати за кількома категоріями. Зокрема, К. Бартоломью та Л. Горовітц описали ці особливості за допомогою чотирикомпонентної класифікації, виділяючи такі типи прив'язаності:

- Надійний тип – позитивне ставлення до себе й інших, готовність до близькості, здатність до довіри;
- Уникаючий тип – позитивне ставлення до себе, але негативне до інших, схильність уникати емоційної залежності, дистанціюватися і знижувати значущість близькості;
- Тривожно-амбівалентний тип – негативна модель себе, але позитивна модель іншого, прагнення надмірної близькості, страх покинутості;
- Дезорганізований тип – негативне ставлення до себе й інших, суперечливі патерни поведінки, поєднання потреби в близькості з недовірою, хаотичні реакції та страх відторгнення.

Як було відзначено нами у даному розділі, ці типи є достатньо сталими та проявляються у різних контекстах міжособистісної поведінки, зокрема у романтичних стосунках, що було доведено у працях С. Хазан і Ф. Шейвер та інших.

Водночас аналіз поняття задоволеності стосунками показав, що це багатовимірний психологічний конструкт, який включає значний перелік факторів впливу, зокрема, важливим компонентом, що здатен впливати на

задоволеність стосунками, є тип прив'язаності. Дослідження свідчать, що надійний тип прив'язаності пов'язаний із вищою задоволеністю у романтичних стосунках, натомість ненадійні стилі асоціюються з нижчою задоволеністю. Дані спостереження підтверджуються зокрема й у більш вузьких вибірках, як-от серед молоді та респондентів середнього чи старшого віку, а також у діадах, хоча й можуть модеруватися гендерними чи іншими особливостями.

Водночас попри сталі емпіричні свідчення про те, що тип прив'язаності є важливим предиктором задоволеності романтичними стосунками, нами також було відзначено, що питання взаємозв'язків між цими змінними в українських реаліях, особливо в контексті різних вікових періодів, маловивчене. Крім того, як нами було помічено, бракує емпіричних даних щодо дезорганізованого типу прив'язаності, оскільки в більшості досліджень основна увага приділена лише іншим трьом стилістикам.

З огляду на це, актуальним постає питання вивчення специфіки взаємозв'язку стилів прив'язаності та задоволеності стосунками у ширшому діапазоні, що разом з теоретичними висновки й становить концептуальну основу для нашого подальшого емпіричного дослідження особливостей взаємозв'язку стилів прив'язаності та задоволеності стосунками.

РОЗДІЛ II

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ СТИЛЯМИ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ТА РІВНЕМ ЗАДОВОЛЕНOSTІ РОМАНТИЧНИМИ СТОСУНКАМИ У РІЗНІ ВІКОВІ ПЕРІОДИ

2.1. Методологія та організація дослідження

Емпіричне дослідження взаємозв'язку між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками у різні вікові періоди проводилося у кілька етапів:

- Перший етап полягав у тому, щоб розробити дизайн дослідження та підібрати діагностичні методики для нього. Так, нами було визначено три інструменти дослідження: “Опитувальник стилів прив'язаності ОСП-22” (Attachment Style Questionnaire (ASQ) Van Oudenhoven, Hofstra, Bakker), Опитувальник “Шкала оцінки стосунків” (Relationship Satisfaction Assessment (RAS) Hendrick, S. S) та Опитувальник “Досвід близьких стосунків” (Brennan, Clark, Shaver, 1998). Такий підхід зумовлений тим, що “Опитувальник стилів прив'язаності ОСП-22” є багатовимірним інструментом і дозволяє отримати комплексні дані щодо чотирьох стилів прив'язаності в межах однієї методики. Крім того, обрані методики безпосередньо відповідають меті дослідження, оскільки забезпечують вимірювання як стилів прив'язаності, так і рівня задоволеності романтичними стосунками, що підвищує релевантність та валідність отриманих результатів.
- Другий етап був спрямований на проведення онлайн-опитування із використанням Google Forms, що тривало з листопада 2025 року до березня 2026 року. Учасники були попереджені про анонімність та конфіденційність результатів, а також надали згоду на обробку персональних даних та їхнє використання в узагальненому вигляді.

- Третій етап був присвячений обробці та статистичному опрацюванню даних за допомогою програмного забезпечення Jamovi. Для виявлення взаємозв'язків між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками було здійснено аналіз описових статистик (середні значення, стандартні відхилення, частоти та відсоткові співвідношення), проведено перевірку нормальності розподілу даних за критерієм Шапіро-Вілка, кореляційний аналіз Пірсона для дослідження взаємозв'язків між змінними, множинний лінійний регресійний аналіз для визначення предикторів задоволеності романтичними стосунками та однофакторний дисперсійний аналіз One-Way ANOVA (Welch's) для порівняння показників задоволеності стосунками між групами з різними стилями прив'язаності. Також було окремо проведено кореляційний, регресійний та дисперсійний аналізи з урахуванням розподілу на підгрупи за віком та застосовано t-критерій Стьюдента для незалежних вибірок з метою аналізу міжгрупових відмінностей і Z-критерій Фішера для порівняння сили кореляційних зв'язків між підгрупами. Крім того, для вивчення діадичних особливостей романтичних стосунків було застосовано кореляційний аналіз Пірсона, який дозволив дослідити як внутрішньопарну узгодженість відповідних показників, так і перехресні зв'язки між характеристиками одного партнера та показниками іншого партнера.
- Четвертий етап полягав в інтерпретації результатів дослідження та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення задоволеності романтичними стосунками з урахуванням стилів прив'язаності.

Що ж до дизайну дослідження, він мав кількісний, крос-секційний та кореляційно-порівняльний характер. Дослідження не передбачало експериментального впливу або маніпуляції змінними, натомість було спрямоване на виявлення статистичних взаємозв'язків між показниками стилів прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками. Для аналізу вікової специфіки взаємозв'язків нами було використано порівняння двох

вікових підвбірок (молодь – респонденти віком 18 – 44 роки; учасники старшого і похилого віку – респонденти від 45 до 74 років), а також додатково передбачено аналіз діадичних даних у парах респондентів.

Зупиняючись детальніше на процедурі дослідження, нами було вирішено за допомогою діагностичних методик визначити ступінь вираженості кожного типу прив'язаності у респондентів, їхній домінуючий тип прив'язаності, а також виміряти їхній рівень задоволеності романтичними стосунками, щоб надалі за допомогою аналізу даних виявити можливі закономірності між цими показниками.

Аби дослідити ці взаємозв'язки також у розрізі вікової динаміки, нами було розподілено загальну вибірку на дві підвбірки: 1 – респонденти молодого віку (18 – 44 роки); 2 – респонденти середнього та похилого віку (45 – 74 роки). Відтак нами було досліджено характер взаємозв'язків між типами прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками окремо в кожній віковій підвбірці, а також проведено порівняльний аналіз показників між підвбірками з метою виявлення вікових відмінностей.

Крім того, для поглиблення розуміння взаємозв'язків між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками, нами було вирішено окремо дослідити зв'язки в окремих парах, що були ідентифіковані за згодою респондентів за допомогою наданої ними інформації.

Водночас аби даний дизайн дослідження міг бути реалізований, нами було обрано три діагностичні інструменти.

Перший – **“Опитувальник стилів прив'язаності ОСП-22” (Attachment Style Questionnaire (ASQ) Van Oudenhoven, Hofstra, Bakker)**. Даний інструмент складається з 22 пунктів та дозволяє оцінити ступінь вираженості кожного з чотирьох стилів прив'язаності (надійний, тривожний, уникаючий, дезорганізований) у відсотках, виходячи зі 100% для кожного, а також у результаті визначити панівний стиль прив'язаності.

В оригінальній версії цей опитувальник був розроблений у 2003 році німецькою мовою і адаптований В. Кучиною українською мовою з англомовного варіанту у 2025 році [39].

Процедура адаптації передбачала усі необхідні етапи: описовий, перевірку надійності шкал, експлораторний аналіз факторної структури із її кореляційними взаємозв'язками та конфірмаційний етап перевірки якості моделі із побудовою її шляхової діаграми. У результаті даний інструмент продемонстрував достатньо високі показники надійності в усіх шкалах. Так, шкала безпечного стилю отримала наступні коефіцієнти надійності: α -Кронбаха .82 та Ω -Макдональда .83, шкала унікаючого стилю: α -Кронбаха .83 та Ω -Макдональда .84, шкала тривожного стилю: α -Кронбаха .82 та Ω -Макдональда .82 та шкала дезорганізованого стилю прив'язаності: α -Кронбаха .83 та Ω -Макдональда .84.

Загалом же відповіді опитувальника оцінюються за лайкертівською п'ятибальною шкалою вираженості ознаки, де: 1 – “Повністю не погоджуюсь”, 2 – “Частково не погоджуюсь”, 3 – “Ставлюся нейтрально”, 4 – “Частково погоджуюсь”, 5 – “Абсолютно погоджуюсь”.

Шкала для безпечного стилю прив'язаності налічує вісім пунктів (№ 1, 3, 7, 9, 12, 13, 16, 20) та максимально дозволяє набрати 40 балів за цим стилем.

Шкала для унікаючого стилю прив'язаності складається із чотирьох пунктів (№ 5, 11, 14, 17) та у 100% еквіваленті вираженість цього стилю прив'язаності виражається у сумі в 20 балів.

Шкала тривожного стилю прив'язаності складається із чотирьох пунктів (№ 2, 4, 18, 21), максимумом 20 балів.

Шкала для дезорганізованого стилю прив'язаності має шість пунктів (№ 6, 8, 10, 15, 19, 22) та максимальну суму 30 балів.

Відтак, підрахувавши показники за кожною шкалою, можна визначити домінуючий тип прив'язаності у респондента.

Другий інструмент, який був використаний нами для проведення емпіричного дослідження, – це **Опитувальник “Шкала оцінки стосунків” (Relationship Satisfaction Assessment (RAS) Hendrick, S. S).**

Цей інструмент був розроблений С. Гендрік у 1988 році, складається з 7 пунктів та є одним із найбільш широко та часто використовуваних інструментів для оцінки задоволеності стосунками [40, 41].

В Україні дана методика наразі представлена пілотною версією адаптації опитувальника, що була виконана М. Анчишкіною у 2023 році. Для перевірки методики на надійність нею було здійснено перевірку шкал на внутрішню надійність за методом Альфа-Кронбаха. Коефіцієнт альфа-Кронбаха для єдиної шкали опитувальника становив 0,87, що вказує на високу внутрішню узгодженість питань всередині шкал опитувальника [42]. Аби підтвердити надійність даного інструментарію у нашому дослідженні також було проведено перевірку шкал на внутрішню надійність за методом Альфа-Кронбаха. Отриманий коефіцієнт Альфа-Кронбаха для єдиної шкали опитувальника становив 0.895, що підтверджує високу внутрішню узгодженість питань всередині шкал опитувальника.

Табл. 2.1.

Показник коефіцієнта Альфа-Кронбаха для шкали опитувальника RAS

Reliability Analysis

Scale Reliability Statistics	
	Cronbach's α
scale	0.895

[3]

Загалом наведена методика може бути застосована для вимірювання загальної задоволеності стосунками в різних типах романтичних партнерств, включаючи подружні пари, пари, що зустрічаються, партнерів, що проживають разом, та осіб, які перебувають у різних інтимних стосунках.

Заснований на різних дослідженнях якості стосунків та психометричних принципах, інструмент фіксує загальне відчуття задоволення, яке люди відчують у своїх поточних романтичних стосунках. Для цього кожен пункт у методиці оцінюється за п'ятибальною шкалою вираженості ознаки Лайкерта, де 1 – низький рівень задоволеності, а 5 – високий рівень задоволеності. Підсумовування відповідей на всі 7 пунктів дає загальний бал від 7 до 35.

Вищі за 21 бали вказують на високу задоволеність стосунками, тоді як бали нижче 15 можуть свідчити про низьку задоволеність стосунками. Бали у діапазоні 15 – 21 оцінюються як показник середньої задоволеності стосунками.

Отже, такий розподіл дає можливість визначити рівень задоволеності у наявних романтичних стосунках респондента, незалежно від формату даних стосунків.

Водночас третій інструмент – **Опитувальник “Досвід близьких стосунків” (Brennan, Clark, Shaver, 1998)** – був використаний у дослідженні з метою більш глибокого та диференційованого аналізу феномену прив’язаності у романтичних стосунках.

На відміну від “Опитувальника стилів прив’язаності ОСП-22”, який реалізує типологічний підхід і дозволяє визначити домінантні стилі прив’язаності, даний інструмент ґрунтується на дименсійній моделі та дає змогу оцінити прив’язаність за двома базовими параметрами – тривожністю та униканням. Ці виміри забезпечують більш гнучке та комплексне уявлення про індивідуальні особливості прив’язаності, які можуть варіюватися залежно від рівня вираженості кожного з параметрів: низька тривожність і низьке уникання утворюють надійний стиль прив’язаності, висока тривожність і низьке уникання – тривожний стиль, низька тривожність і високе уникання – уникаючий стиль, висока тривожність і високе уникання – дезорганізований стиль.

Застосування Опитувальника “Досвід близьких стосунків” у даному дослідженні має допоміжний характер і спрямоване на уточнення результатів, отриманих за допомогою “Опитувальника стилів прив’язаності ОСП-22”.

Зокрема, показники тривожності та уникання використовувалися для додаткової інтерпретації профілів прив'язаності, а також для уточнення домінантного стилю у випадках, коли за шкалами “Опитувальника стилів прив'язаності ОСП-22” спостерігалися однакові значення. Такий підхід дозволив підвищити точність класифікації респондентів та забезпечив більшу обґрунтованість отриманих результатів.

Загалом же опитувальник “Досвід близьких стосунків” є одним із провідних психодіагностичних інструментів для самооцінки прив'язаності дорослих у контексті романтичних стосунків і дозволяє виявити особливості емоційної взаємодії особистості в близьких стосунках. У нашому дослідженні було використано адаптацію методики, здійснену М. Казанжи та Ю.Вторніковою [43].

Хоча оригінальна методика містить 36 тверджень, які формують дві основні шкали: шкалу тривожності у відносинах прив'язаності (що відображає рівень впевненості або невпевненості у надійності та чуйності партнера) та шкалу уникання близькості (що характеризує ступінь дискомфорту при емоційному зближенні та формуванні залежності від іншої людини), в адаптованій версії використовується скорочений варіант, що містить 28 тверджень, 24 із яких формують дві рівноважні за кількістю пунктів шкали.

Респондентам пропонуються твердження, що описують їхнє ставлення до романтичних стосунків, а відповіді оцінюються за шкалою, яка відображає ступінь згоди чи незгоди з кожним із них. Шкала тривожності включає твердження 3, 5, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 22, 23, 25, 26. Загальна оцінка визначається як сума позитивних відповідей, де кожна позитивна відповідь оцінюється в 1 бал (максимально – 12 балів). Шкала уникання близькості включає прямі твердження (4, 7, 9, 13, 15, 17, 20, 21, 24, 27), для яких підсумовуються позитивні відповіді, а також зворотні твердження (2, 19), для яких підсумовуються негативні відповіді. Такий підхід дозволяє отримати кількісні показники, що забезпечують валідність і об'єктивність дослідження.

Таким чином, використання опитувальника “Досвід близьких стосунків” у поєднанні з “Опитувальником стилів прив’язаності ОСП-22” дозволяє поєднати типологічний і дименсійний підходи до вивчення прив’язаності, що забезпечує більш глибоке та комплексне розуміння досліджуваного феномену у контексті романтичних стосунків.

З огляду на зазначене, обраний дизайн дослідження, методи та методики дозволяють здійснити надійну оцінку характеристик, що підлягають дослідженню, та вивчити визначені нами дослідницькі питання, а саме дослідити, чи пов’язаний тип прив’язаності із рівнем задоволеності романтичними стосунками, перевірити, чи особи з надійним стилем прив’язаності демонструють вищий рівень задоволеності стосунками, ніж особи з тривожним, уникаючим чи дезорганізованим стилями, та з’ясувати, чи змінюється та яким чином з віком сила зв’язку між стилем прив’язаності та рівнем задоволеності стосунками.

2.2. Характеристика вибірки дослідження

Цільовою популяцією нашого дослідження були українці віком від 18 до 74 років, що перебувають у стосунках різного формату. Даний віковий діапазон був обраний відповідно до класифікації Всесвітньої організації охорони здоров’я, яка визначає молодий вік як 18 – 44 роки, середній вік – 45 – 59 років, а похилий вік – 60 – 74 роки [44].

Відтак у нашому дослідженні взяло участь 105 респондентів. Усі вони були українцями, більшість із яких на момент проведення дослідження мешкали в Україні – 92 особи. За кордоном тимчасово проживало 13 респондентів.

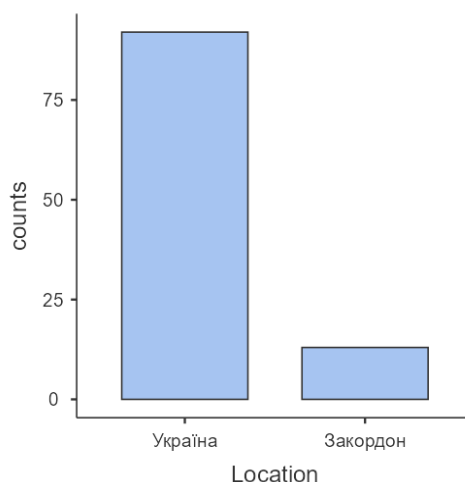

Рис. 2.1. Розподіл респондентів за місцем проживання

Серед учасників дослідження за статтю переважали жінки – 64 особи, тоді як кількість чоловіків становила 41 особу.

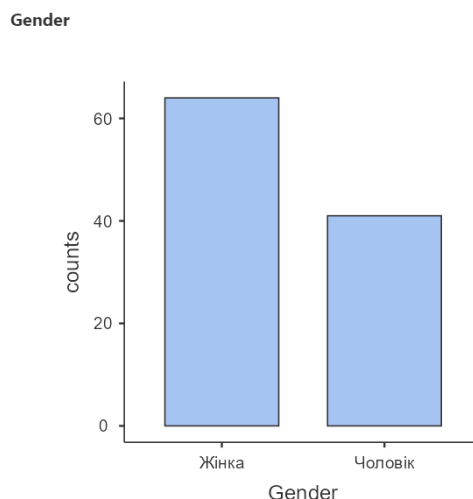

Рис. 2.2. Розподіл респондентів за статтю

Що ж до вікового розподілу, у дослідженні взяли участь респонденти віком від 19 до 74 років. Середній вік учасників становив 38.9 років ($SD = 13.7$), медіанний вік – 40 років ($Me = 40$). Розподіл віку у вибірці статистично відрізнявся від нормального (Shapiro-Wilk $W = 0.927$, $p < 0.001$) та мав нерівномірний характер із наявністю двох виражених піків, що вказує на утворення двох вікових підгруп серед досліджуваних.

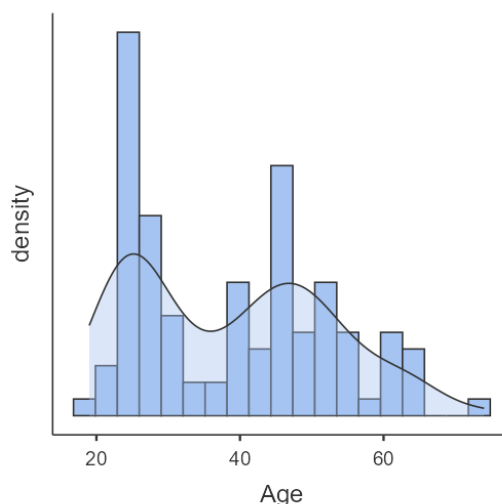

Рис. 2.3. Гістограма розподілу респондентів за віком

Між тим із загальної кількості респондентів усі на момент проведення опитування перебували у стосунках, водночас статус стосунків серед респондентів відрізнявся: 57 осіб перебували у шлюбі, 26 спільно мешкали поза офіційним шлюбом, 7 зустрічалися, але не мешкали разом, 9 перебували у стосунках на відстані в шлюбі та ще 6 у стосунках на відстані не в шлюбі.

Табл. 2.2.

Розподіл респондентів за статусом стосунків

Frequencies of Relationship status			
Relationship status	Counts	% of Total	Cumulative %
Офіційний шлюб	57	54.3 %	54.3 %
Спільне проживання поза офіційним шлюбом	26	24.8 %	79.0 %
Зустрічаємось, але не мешкаємо разом	7	6.7 %	85.7 %
Стосунки на відстані в шлюбі	9	8.6 %	94.3 %
Стосунки на відстані не в шлюбі	6	5.7 %	100.0 %

Крім того, різнилась також тривалість стосунків серед респондентів: 13 перебували у стосунках до року та рік включно, 26 були разом від 2 до 5 років, 16 – від 6 до 10 років, 17 – від 11 до 15 років, 7 – від 16 до 20 років, 9 – від 21 до 25 років, 7 – від 26 до 30 років, а також 10 перебували у стосунках понад 31 рік.

Табл. 2.3.

Розподіл респондентів за тривалістю стосунків

Duration_groups	Counts	% of Total	Cumulative %
1 рік та до року включно	13	12.4 %	12.4 %
2 – 5 років	26	24.8 %	37.1 %
6 – 10 років	16	15.2 %	52.4 %
11 – 15 років	17	16.2 %	68.6 %
16 – 20 років	7	6.7 %	75.2 %
21 – 25 років	9	8.6 %	83.8 %
26 – 30 років	7	6.7 %	90.5 %
31 рік і більше	10	9.5 %	100.0 %

>

Середнє значення тривалості стосунків у вибірці становило 12.8 року ($SD = 11.2$), медіана – 10 років ($Me = 10$). Розподіл тривалості стосунків статистично відрізнявся від нормального (Shapiro-Wilk $W = 0.883$, $p < 0.001$), що може бути пов'язано з наявністю значної кількості респондентів із короткотривалими стосунками та меншої групи учасників із тривалими партнерствами.

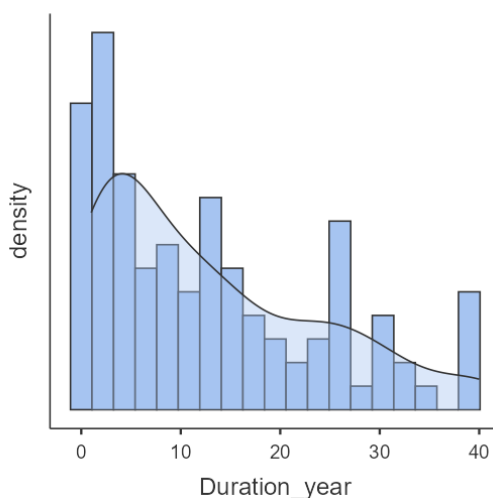

Рис. 2.4. Гістограма розподілу респондентів за тривалістю романтичних стосунків

Водночас вибірка виявилася майже рівномірно розподіленою у питанні наявності дітей: 55 респондентів мають дітей, тоді як 50 осіб повідомили про їхню відсутність.

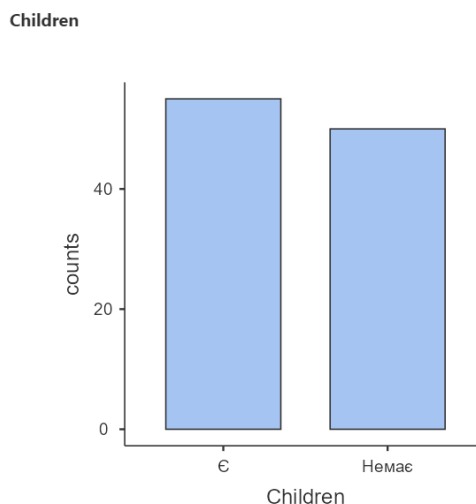

Рис. 2.5. Розподіл респондентів за наявністю дітей

У вибірці траплялися люди різного рівня освіти, соціального статусу та досвіду взаємодії зі сферою ментального здоров'я.

Так, за рівнем освіти більшість респондентів мали вищу освіту. Зокрема, 67 осіб здобули освіту на рівні магістра, 21 особа – на рівні бакалавра, а 10 респондентів мали науковий ступінь (PhD або вище). Водночас 5 осіб мали професійно-технічну освіту, а 2 респонденти – повну середню освіту. Як бачимо, вибірка характеризується високим освітнім рівнем учасників.

Щодо рівня фінансового добробуту, більшість респондентів оцінювали свій матеріальний стан як достатній для покриття основних потреб і періодичних додаткових витрат або заощаджень – 61 особа. Між тим 22 респонденти зазначили, що мають можливість задовольняти всі потреби та здійснювати великі покупки без залучення кредитів, а 16 осіб повідомили, що їхнього доходу вистачає лише на покриття базових потреб без можливості заощаджень. Тим часом лише невелика частка учасників повідомила, що перебуває у більш крайніх фінансових умовах: 3 респонденти вказали на недостатність коштів навіть для базових потреб, ще 3 особи – на можливість інвестування та здійснення значних витрат без обмежень. Отже, загалом вибірка характеризується середнім рівнем фінансового забезпечення з переважанням помірно стабільного матеріального становища.

Стосовно ж досвіду звернення до психолога або психотерапевта, більшість респондентів – 72 особи – зазначили, що не мали такого досвіду. Водночас 33 особи повідомили про наявний досвід роботи з психологом або психотерапевтом, із них 18 учасників зверталися до фахівців з питаннями щодо стосунків, ще 14 осіб – з інших питань та лише 1 респондент мав досвід парної терапії з поточним партнером. Отже, вибірка переважно складається з осіб без досвіду психотерапевтичної роботи.

Табл. 2.4.

Розподіл респондентів за рівнем освіти, фінансового добробуту та досвіду взаємодії зі сферою ментального здоров'я

Frequencies of Education

Education	Counts	% of Total	Cumulative %
Повна середня освіта	2	1.9 %	1.9 %
Професійно-технічна освіта	5	4.8 %	6.7 %
Вища освіта (рівень бакалавр)	21	20.0 %	26.7 %
Вища освіта (рівень магістр)	67	63.8 %	90.5 %
Вища освіта (науковий ступінь PhD та вище)	10	9.5 %	100.0 %

Frequencies of Finances

Finances	Counts	% of Total	Cumulative %
Недостатньо для покриття основних потреб (харчування, проживання)	3	2.9 %	2.9 %
Вистачає лише на основні потреби, без заощаджень	16	15.2 %	18.1 %
Достатньо для покриття основних потреб і періодичних додаткових витрат чи заощаджень	61	58.1 %	76.2 %
Можливість задовольняти всі потреби та здійснювати великі покупки (подорожі, техніка) без кредитів	22	21.0 %	97.1 %
Можливість інвестувати і робити значні покупки без обмежень	3	2.9 %	100.0 %

Frequencies of Therapy experience

Therapy experience	Counts	% of Total	Cumulative %
Так, маю досвід роботи з психологом / психотерапевтом з питання стосунків	18	17.1 %	17.1 %
Так, маю досвід роботи з психологом/психотерапевтом, але з іншого питання	14	13.3 %	30.5 %
Так, відвідувала парну терапію з поточним партнером	1	1.0 %	31.4 %
Ні, не зверталася до жодного з фахівців	72	68.6 %	100.0 %

Додамо, що з огляду на нерівномірний характер розподілу за віком, а також на поставлені нами дослідницькі завдання, загальну вибірку було поділено на дві вікові групи: молодь (респонденти віком 18 – 44 роки) та учасників старшого і похилого віку (респонденти від 45 до 74 років). До першої групи увійшов 61 респондент, до другої – 44 респонденти.

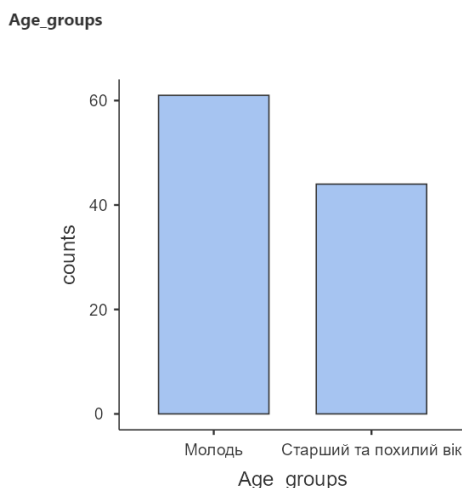

Рис. 2.6. Розподіл респондентів за віковими підгрупами

Зазначимо, що серед підгрупи молоді більшість також становили жінки – 40 учасниць, тоді як кількість чоловіків складала 21 особу. Вік учасників у цій групі варіювався від 19 до 44 років. Середній вік становив 29.0 років ($SD = 6.95$), медіанний – 26 років ($Me = 26$). Розподіл віку статистично відрізнявся від нормального (Shapiro-Wilk $W = 0.869$, $p < 0.001$) та характеризувався переважанням молодших учасників у межах групи. Більшість респондентів цієї групи проживали на території України – 52 особи. За рівнем освіти переважали учасники з вищою освітою – 46 осіб мали освітній рівень магістра. Щодо фінансового добробуту, більшість учасників – 38 осіб – оцінювали свій матеріальний стан як достатній для покриття основних потреб та періодичних додаткових витрат. За статусом стосунків більшість респондентів перебували у шлюбі – 25 осіб – або проживали разом без офіційного оформлення стосунків – 25 осіб, тоді як інші формати стосунків були представлені меншою кількістю учасників. Середня тривалість стосунків у цій групі становила 6.23 року ($SD = 5.58$), медіанна – 4 роки ($Me = 4$), при варіації від 1 року та менше до 23 років. Розподіл показника статистично відрізнявся від нормального (Shapiro-Wilk $W = 0.835$, $p < 0.001$) та свідчить про переважання короткотривалих партнерств. Крім того, більшість учасників не мали дітей – 46 осіб. Щодо досвіду звернення до психолога або психотерапевта, понад половина респондентів – 34 особи – не

мали такого досвіду, тоді як інші учасники повідомили про звернення до фахівців з різних питань, включаючи питання, пов'язані зі стосунками.

Водночас серед підгрупи учасників старшого та похилого віку розподіл за статтю був відносно збалансованим: 24 жінки та 20 чоловіків. Більшість учасників проживали на території України – 40 осіб. Вік учасників у цій групі варіювався від 45 до 74 років. Середній вік становив 52.7 років ($SD = 7.11$), медіанний – 51 рік ($Me = 51$). Розподіл віку статистично відрізнявся від нормального (Shapiro-Wilk $W = 0.883$, $p < 0.001$) та характеризувався помірною правосторонньою асиметрією. Тим часом за рівнем освіти у вибірці також переважали особи з вищою освітою: 21 респондент мав освітній рівень магістра. Щодо фінансового добробуту, більшість учасників – 23 особи – оцінювали свій матеріальний стан як достатній для покриття основних потреб та періодичних додаткових витрат. За статусом стосунків переважна більшість респондентів перебували в офіційному шлюбі – 32 особи, тоді як інші формати стосунків були представлені значно меншою кількістю учасників. На противагу першій підгрупі тривалість стосунків у цій групі була значно більшою: середнє значення становило 22.0 роки ($SD = 10.5$), медіанна тривалість – 23 роки ($Me = 23$), при варіації від 1 року та менше до 40 років, а розподіл показника не відрізнявся від нормального (Shapiro-Wilk $W = 0.966$, $p = 0.210$). Крім того, більшість учасників у даній підгрупі мали дітей – 40 осіб. Щодо досвіду звернення до психолога або психотерапевта, переважна більшість учасників – 38 осіб – не мали такого досвіду, тоді як лише незначна частка респондентів повідомила про звернення до фахівців.

Зауважимо також, що серед учасників дослідження було сформовано підвибірку з 18 романтичних пар, що дало змогу провести окремий діадичний аналіз та дослідити особливості взаємозв'язків між показниками прив'язаності й задоволеності стосунками у межах партнерської взаємодії.

Отже, визначені вище характеристики вибірки свідчать про її загальну варіативність, зокрема за віковими характеристиками та показниками життєвого і стосункового досвіду. Підтверджує це і поділ вибірки на вікові підгрупи.

Відтак виявлені особливості вибірки можуть мати суттєве значення для подальшого аналізу взаємозв'язків між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками, зокрема з урахуванням вікових відмінностей у структурі досвіду романтичних взаємин.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

У даному розділі нами було визначено методологію та дизайн емпіричного дослідження взаємозв'язку між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками у різні вікові періоди, а також охарактеризовано вибірку, яка становила основу дослідження.

Як було зазначено в розділі, емпіричне дослідження мало кількісний, кореляційно-порівняльний характер, спрямований на вивчення взаємозв'язку між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками у різні вікові періоди. Обрані психодіагностичні інструменти продемонстрували належні показники надійності та дозволили комплексно оцінити як стилі прив'язаності, так і суб'єктивну задоволеність стосунками.

Варто зазначити, що характеристика вибірки засвідчила її загальну неоднорідність, зокрема за віковими параметрами та пов'язаними з ними показниками життєвого і стосункового досвіду. Розподіл віку мав нерівномірний характер із наявністю двох виражених піків, що обґрунтовує доцільність поділу вибірки на дві вікові підгрупи. Такий підхід дозволив більш точно врахувати вікову специфіку досліджуваних явищ.

Водночас порівняльний аналіз підгруп показав, що молодь характеризується більшою варіативністю життєвого досвіду, переважанням короткотривалих стосунків та меншою представленістю сімейного досвіду, тоді як у старшій групі досліджуваних спостерігається більш однорідний і стабільний характер партнерських взаємин, що проявляється у тривалих стосунках, більшій частці осіб у шлюбі та наявності дітей.

Крім того, під час опису вибірки нами було встановлено, що розподіл окремих показників відрізняються за формою у різних вікових групах: у молоді вони є більш асиметричними та варіативними, тоді як у старшій підгрупі наближаються до нормального, що може свідчити про поступову стабілізацію життєвого та стосункового досвіду з віком.

Таким чином, отримані результати створюють методологічну та емпіричну основу для подальшого аналізу взаємозв'язків між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками, а також для перевірки висунутих гіпотез щодо ролі віку як чинника, що модерує ці взаємозв'язки.

РОЗДІЛ III

АНАЛІЗ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ СТИЛЯМИ ПРИВ'ЯЗАНOSTІ ТА РІВНЕМ ЗАДОВОЛЕНOSTІ РОМАНТИЧНИМИ СТОСУНКАМИ У РІЗНІ ВІКОВІ ПЕРІОДИ

3.1. Результати емпіричного дослідження та їхня статистична обробка у загальній вибірці

У результаті статистичної обробки зібраних даних, нами було виявлено, що вибірка досліджуваних є неоднорідною за стилями прив'язаності. Аналіз описових статистик показав, що серед усіх типів прив'язаності найбільш вираженим у вибірці є унікаючий стиль ($M = 75.9$, $SD = 15.4$), однак і показники безпечної прив'язаності також залишаються відносно високими ($M = 68.4$, $SD = 9.84$). Водночас тривожний ($M = 54.3$, $SD = 16.2$) та дезорганізований ($M = 53.8$, $SD = 14.5$) стилі представлені меншою мірою.

Табл. 3.1.

Описові статистики показників стилів прив'язаності у вибірці

Descriptives				
	Secure	Dismissing	Fearful	Preoccupied
N	105	105	105	105
Missing	0	0	0	0
Mean	68.4	75.9	54.3	53.8
Median	67.5	80.0	55.0	53.3
Mode	62.5 *	80.0	55.0	40.0
Standard deviation	9.84	15.4	16.2	14.5
Variance	96.9	238	262	210
Minimum	40.0	30.0	20.0	23.3
Maximum	85.0	100	90.0	86.7
Shapiro-Wilk W	0.973	0.950	0.981	0.969
Shapiro-Wilk p	0.028	< .001	0.131	0.013

* More than one mode exists, only the first is reported

Стандартне відхилення вказує на те, що безпечний стиль характеризується більшою однорідністю у вибірці ($SD = 9.84$), тоді як інші стилі демонструють

вищу варіативність, що свідчить про значні індивідуальні відмінності у їхній вираженості.

Перевірка нормальності розподілу ж показала, що лише тривожний стиль прив'язаності не відрізняється від нормального розподілу (Shapiro-Wilk $W = 0.981$, $p = 0.131$), тоді як інші стилі демонструють статистично значущі відхилення. Це може свідчити про неоднорідність розподілу показників і наявність різних профілів прив'язаності у вибірці.

Водночас для додаткового аналізу нами було визначено домінантний стиль прив'язаності у кожного респондента на основі найбільш вираженого показника серед чотирьох шкал. У випадках, коли за шкалами “Опитувальника стилів прив'язаності ОСП-22” спостерігалися однакові значення та було неможливо однозначно визначити домінантний стиль прив'язаності ($n = 5$), для уточнення результатів додатково використовувалися дані опитувальника “Досвід близьких стосунків”. На основі показників за шкалами тривожності та уникання для цих респондентів було визначено профіль прив'язаності відповідно до співвідношення зазначених параметрів. Такий підхід дозволив здійснити більш точну інтерпретацію індивідуальних особливостей прив'язаності та уникнути втрати частини вибірки у подальшому аналізі.

Відтак за результатами аналізу частотного розподілу встановлено, що у загальній вибірці переважає унікаючий стиль прив'язаності (62.9%).

Табл. 3.2.

Описові статистики домінантних стилів прив'язаності у вибірці

Frequencies of ASQ_Main			
ASQ_Main	Counts	% of Total	Cumulative %
Безпечний	25	23.8 %	23.8 %
Унікаючий	66	62.9 %	86.7 %
Тривожний	6	5.7 %	92.4 %
Дезорганізований	8	7.6 %	100.0 %

Водночас безпечний стиль представлений у 23.8% респондентів, тоді як тривожний (5.7%) та дезорганізований (7.6%) стилі зустрічаються значно рідше.

Отриманий розподіл узгоджується з результатами аналізу середніх значень, які також вказують на вищу вираженість унікаючого стилю у вибірці.

Тим часом показник задоволеності стосунками у вибірці варіюється від 10 до 35 балів з середнім показником на рівні 29.3 бала ($SD = 5.28$), що свідчить про загалом високий рівень задоволеності серед респондентів. Медіанне значення ($Me = 31$) та мода ($Mo = 35$) вказують на те, що значна частина учасників оцінює свої стосунки на високому рівні.

Табл. 3.3.

Описові статистики показника задоволеності романтичними стосунками у вибірці

Descriptives	
	RAS
N	105
Missing	0
Mean	29.3
Median	31
Mode	35.0
Standard deviation	5.28
Variance	27.9
Minimum	10
Maximum	35
Shapiro-Wilk W	0.886
Shapiro-Wilk p	< .001

При цьому розподіл показника статистично відрізняється від нормального (Shapiro-Wilk $W = 0.886$, $p < 0.001$) та характеризується асиметрією у бік високих значень, що може свідчити про переважання позитивних оцінок стосунків у вибірці.

Отримані результати можуть бути пов'язані як із особливостями вибірки, зокрема, наявністю значної кількості осіб у тривалих стосунках, так і з можливим впливом соціальної бажаності на характер відповідей.

При аналізі розподілу показників стилів прив'язаності у загальній вибірці за статтю, нами було виявлено певні відмінності у їхній вираженості. Зокрема, жінки демонструють дещо вищі середні значення безпечного стилю

прив'язаності ($M = 69.3$, $SD = 10.1$) порівняно з чоловіками ($M = 67.0$, $SD = 9.31$), тоді як у чоловіків вищими є показники уникаючого ($M = 78.4$, $SD = 14.2$ проти $M = 74.2$, $SD = 16.1$) та тривожного стилів ($M = 59.3$, $SD = 14.1$ проти $M = 51.1$, $SD = 16.7$). Показники дезорганізованого стилю у двох групах є подібними ($M = 53.5$, $SD = 14.6$ у жінок проти $M = 54.3$, $SD = 14.5$ у чоловіків).

Табл. 3.4.

Описові статистики показників стилів прив'язаності з урахуванням розподілу за статтю

Descriptives					
	Gender	Secure	Dismissing	Fearful	Preoccupied
N	Жінка	64	64	64	64
	Чоловік	41	41	41	41
Missing	Жінка	0	0	0	0
	Чоловік	0	0	0	0
Mean	Жінка	69.3	74.2	51.1	53.5
	Чоловік	67.0	78.4	59.3	54.3
Median	Жінка	70.0	75.0	50.0	50.0
	Чоловік	67.5	80.0	60.0	53.3
Mode	Жінка	62.5 *	70.0	40.0	40.0
	Чоловік	77.5	80.0	60.0	43.3 *
Standard deviation	Жінка	10.1	16.1	16.7	14.6
	Чоловік	9.31	14.2	14.1	14.5
Variance	Жінка	103	258	279	214
	Чоловік	86.6	202	199	209
Minimum	Жінка	40.0	30.0	20.0	30.0
	Чоловік	50.0	40.0	25.0	23.3
Maximum	Жінка	85.0	100	80.0	86.7
	Чоловік	85.0	100	90.0	86.7
Shapiro-Wilk W	Жінка	0.965	0.948	0.960	0.949
	Чоловік	0.947	0.949	0.946	0.985
Shapiro-Wilk p	Жінка	0.070	0.009	0.037	0.011
	Чоловік	0.053	0.066	0.052	0.849

* More than one mode exists, only the first is reported

Аналіз домінантного стилю прив'язаності також свідчить про переважання уникаючого типу як у жінок, так і у чоловіків (у межах загальної вибірки жінки – 38.1% та чоловіки – 24.8%), однак жінки частіше демонструють безпечний стиль (жінки – 16.2% та чоловіки – 7.6%), тоді як серед чоловіків дещо вища частка тривожного стилю (жінки – 1% та чоловіки – 4.8%), а серед жінок – дезорганізованого стилю (жінки – 5.7% та чоловіки – 1.9%).

**Описові статистики домінатних стилів прив'язаності з урахуванням
розподілу за статтю**

Frequencies of ASQ_Main				
ASQ_Main	Gender	Counts	% of Total	Cumulative %
Безпечний	Жінка	17	16.2 %	16.2 %
	Чоловік	8	7.6 %	23.8 %
Унікаючий	Жінка	40	38.1 %	61.9 %
	Чоловік	26	24.8 %	86.7 %
Тривожний	Жінка	1	1.0 %	87.6 %
	Чоловік	5	4.8 %	92.4 %
Дезорганізований	Жінка	6	5.7 %	98.1 %
	Чоловік	2	1.9 %	100.0 %

Дані результати свідчать про наявність певних гендерних відмінностей у профілях прив'язаності у вибірці, однак варіабельність показників достатньо висока в обох групах, а виявлені відмінності не є різко вираженими, тож потребують подальшої статистичної перевірки.

Для цього нами було застосовано t-критерій Стьюдента для незалежних вибірок із використанням поправки Welch у разі порушення гомогенності дисперсій.

Результати аналізу показали, що статистично значущі відмінності між групами виявлено лише за тривожним стилем прив'язаності (Welch's $t = -2.692$, $p = 0.008$), при цьому чоловіки демонструють вищий рівень тривожної прив'язаності порівняно з жінками. Розмір ефекту є середнім (Cohen's $d = -0.52$).

За іншими стилями прив'язаності статистично значущих відмінностей між чоловіками та жінками виявлено не було ($p > 0.05$), що свідчить про відносну подібність показників у досліджуваних групах.

Таким чином, отримані результати частково вказують на наявність гендерних особливостей у структурі прив'язаності, зокрема в контексті тривожного стилю, однак загалом профілі прив'язаності чоловіків і жінок є подібними.

Табл. 3.6.

**Гендерні відмінності за показниками стилів прив'язаності
(t-критерій Стьюдента для незалежних вибірок)**

Independent Samples T-Test						
		Statistic	df	p	Effect Size	
Secure	Student's t	1.162	103	0.248	Cohen's d	0.2325
	Welch's t	1.185	90.7	0.239	Cohen's d	0.2347
Dismissing	Student's t	-1.365	103	0.175	Cohen's d	-0.2730
	Welch's t	-1.402	92.8	0.164	Cohen's d	-0.2767
Fearful	Student's t	-2.595 *	103	0.011	Cohen's d	-0.5190
	Welch's t	-2.692	95.2	0.008	Cohen's d	-0.5285
Preoccupied	Student's t	-0.281	103	0.779	Cohen's d	-0.0563
	Welch's t	-0.282	86.1	0.779	Cohen's d	-0.0563

Note. H₀ μ жінка $\neq$ μ чоловік
 * Levene's test is significant ($p < .05$), suggesting a violation of the assumption of equal variances

Щодо задоволеності стосунками, то результати аналізу t-критерій Стьюдента для незалежних вибірок із поправкою Welch показали відсутність статистично значущих відмінностей між жінками та чоловіками (Welch's $t = 0.307$, $p = 0.760$).

Табл. 3.7.

**Гендерні відмінності за показниками задоволеності романтичними
стосунками (t-критерій Стьюдента для незалежних вибірок)**

Independent Samples T-Test						
		Statistic	df	p	Effect Size	
RAS	Student's t	0.304	103	0.762	Cohen's d	0.0608
	Welch's t	0.307	88.1	0.760	Cohen's d	0.0611

Note. H₀ μ жінка $\neq$ μ чоловік

Середні значення задоволеності стосунками також є практично однаковими у жінок ($M = 29.5$, $SD = 5.39$) та чоловіків ($M = 29.1$, $SD = 5.17$), а розмір ефекту є мінімальним (Cohen's $d = 0.06$), що свідчить про відсутність практично значущих відмінностей.

Табл. 3.8.

**Описові статистики щодо гендерних відмінностей за показниками
задоволеності романтичними стосунками**

Descriptives		
	Gender	RAS
N	Жінка	64
	Чоловік	41
Missing	Жінка	0
	Чоловік	0
Mean	Жінка	29.5
	Чоловік	29.1
Median	Жінка	30.5
	Чоловік	31
Mode	Жінка	35.0
	Чоловік	35.0
Standard deviation	Жінка	5.39
	Чоловік	5.17
Variance	Жінка	29.0
	Чоловік	26.7
Minimum	Жінка	10
	Чоловік	16
Maximum	Жінка	35
	Чоловік	35
Shapiro-Wilk W	Жінка	0.860
	Чоловік	0.911
Shapiro-Wilk p	Жінка	< .001
	Чоловік	0.004

Крім того, візуальний аналіз розподілу показників задоволеності стосунками за статтю свідчить про загальну подібність форм розподілу у чоловіків та жінок, із переважанням високих значень в обох групах.

Водночас у жіночій підгрупі спостерігається наявність більш низьких значень показника, що проявляється у більш вираженому “хвості” розподілу в нижньому діапазоні. Це може вказувати на наявність окремих випадків низької задоволеності серед жінок, однак основна маса значень у двох групах є подібною, що узгоджується з переважною відсутністю статистично значущих відмінностей між ними.

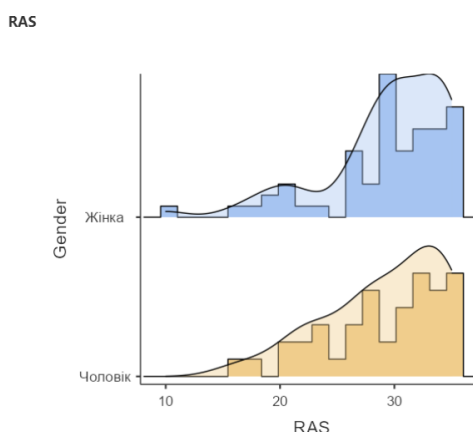

Рис. 3.1. Розподіл показників задоволеності романтичними стосунками у чоловіків та жінок

У контексті ж розподілу профілів прив'язаності та задоволеності стосунками за місцем проживання (Україна або закордон), рівнем освіти та фінансового добробуту, а також статусу стосунків, їхньої тривалості та досвіду отримання психологічної чи психотерапевтичної допомоги респондентів, нами було зроблено наступні спостереження відносно типів прив'язаності та рівня задоволеності стосунками у вибірці:

- У респондентів, які проживають в Україні, показники прив'язаності є вищими за всіма шкалами порівняно з респондентами за кордоном: унікаючий стиль ($M = 77.7$ проти 62.7), тривожний ($M = 55.5$ проти 45.4), дезорганізований ($M = 54.5$ проти 48.7), безпечний ($M = 69.0$ проти 64.2). Водночас рівень задоволеності стосунками є однаковим в обох групах ($M = 29.3$).
- Попри те, що чітких зв'язків між рівнем освіти та показниками прив'язаності не виявлено, спостерігається тенденція до зниження дезорганізованого стилю прив'язаності зі зростанням рівня освіти (від $M = 58.3$ у групі з повною середньою освітою до $M = 45.3$ у групі з науковим ступенем). Показники інших стилів залишаються відносно стабільними, а рівень задоволеності стосунками варіюється незначно ($M = 27.8 - 30.5$).

- Аналіз показників прив'язаності залежно від рівня фінансового добробуту не виявив чітких зв'язків між змінними. Водночас у групі з найнижчим рівнем забезпечення зафіксовано найнижчу задоволеність стосунками ($M = 23.3$) та найвищі показники дезорганізованого стилю ($M = 70.0$). У групах із середнім рівнем добробуту показники є відносно збалансованими, тоді як групі з найвищим рівнем фінансів спостерігаються підвищені значення унікаючого ($M = 83.3$) та тривожного стилів ($M = 73.3$) при дещо нижчій задоволеності ($M = 27.7$). Виходячи з цього, можна припускати, що крайні рівні фінансового добробуту можуть бути пов'язані з більшою вираженістю небезпечних стилів прив'язаності.
- Найвищий рівень задоволеності стосунками зафіксовано у респондентів в офіційному шлюбі ($M = 30.0$), найнижчий – у тих, хто перебуває у стосунках на відстані в шлюбі ($M = 25.4$). Також у респондентів у стосунках на відстані не в шлюбі спостерігаються найвищі показники тривожного стилю прив'язаності ($M = 66.7$). Водночас для форм стабільного спільного проживання (шлюб, співмешкання поза шлюбом) характерні більш збалансовані показники прив'язаності.
- Хоча у групі з тривалістю стосунків 26 – 30 років зафіксовано найвищі значення унікаючого ($M = 83.6$), тривожного ($M = 65.7$) та дезорганізованого стилів ($M = 58.1$), рівень задоволеності стосунками залишається відносно стабільним у всіх групах ($M = 27.7 - 31.4$), з найвищим значенням у групі, що повідомляє про тривалість стосунків понад 31 рік ($M = 31.4$). Відтак тривалість стосунків не демонструє стійких тенденцій щодо зв'язків із показниками прив'язаності.
- Респонденти, які мають дітей, демонструють дещо вищі показники тривожного стилю прив'язаності ($M = 56.1$) порівняно з тими, хто не має дітей ($M = 52.3$). Водночас у групі без дітей спостерігається дещо вищий рівень задоволеності стосунками ($M = 29.9$ проти 28.8). Інші ж показники суттєво не відрізняються.

- Досвід психологічної чи психотерапевтичної допомоги не демонструє значних зв'язків із вираженими відмінностями у дезорганізованому стилі прив'язаності, однак респонденти з досвідом індивідуальної терапії – як з питань стосунків, так і ті, що зверталися щодо інших запитів – демонструють нижчі показники більшості стилів прив'язаності порівняно з тими, хто не звертався до фахівців. Зокрема, у них нижчими є показники безпечного стилю ($M = 64.4$ та $M = 67.5$ проти $M = 69.7$), унікаючого ($M = 68.3$ та $M = 73.9$ проти $M = 78.2$) та тривожного стилю ($M = 43.1$ та $M = 53.9$ проти $M = 56.8$), тоді як показники дезорганізованого стилю є близькими між групами ($M = 54.3$; 54.0 ; 53.5). Рівень задоволеності стосунками знижується лише у групі, яка зверталася по психологічну допомогу з питань стосунків ($M = 27.1$), тоді як в інших групах залишається близьким ($M = 29.9$), що може бути пов'язано не стільки з самим досвідом терапії, скільки з тим, що звернення по допомогу в цій групі могло бути зумовлене вже наявними труднощами у стосунках.

Таким чином, отримані результати свідчать про відсутність стійких і систематичних тенденцій щодо зв'язків між соціально-демографічними характеристиками та показниками прив'язаності. Водночас найбільш виражені відмінності спостерігаються залежно від контексту стосунків (зокрема дистанції та можливого досвіду труднощів, що відображено у зверненні до психотерапії), тоді як рівень задоволеності стосунками залишається відносно стабільним у більшості випадків.

Для виявлення взаємозв'язків між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками у вибірці нами було проведено кореляційний аналіз Пірсона.

Попри відсутність нормального розподілу для більшості досліджуваних показників, з огляду на достатній обсяг вибірки та відносну стійкість коефіцієнта Пірсона до помірних відхилень від нормальності, для подальшого аналізу було використано саме цей критерій.

Відповідно до отриманих результатів встановлено статистично значущий помірний позитивний зв'язок між безпечним стилем прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками ($r = 0.376$, $p < 0.001$). Водночас уникаючий ($r = 0.134$, $p = 0.172$), тривожний ($r = 0.003$, $p = 0.977$) та дезорганізований ($r = -0.028$, $p = 0.776$) стилі не продемонстрували статистично значущих зв'язків із задоволеністю стосунками.

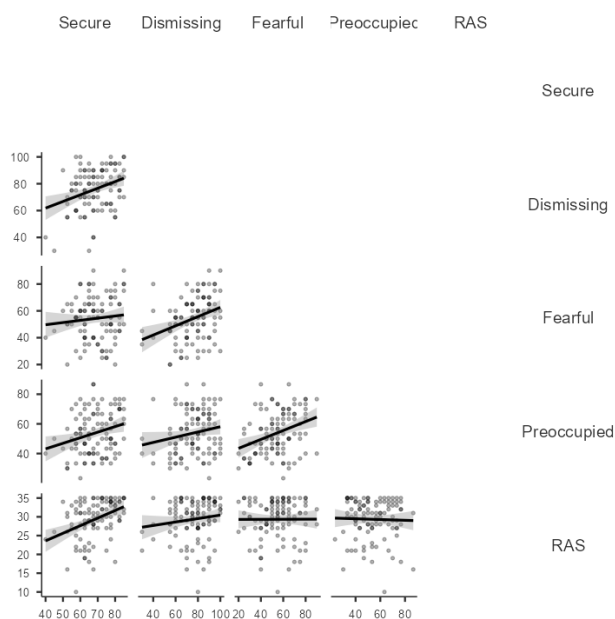
Табл. 3.9.

Матриця кореляцій між показниками стилів прив'язаності та задоволеності романтичними стосунками

Correlation Matrix		Secure	Dismissing	Fearful	Preoccupied	RAS
Secure	Pearson's r	—				
	df	—				
	p-value	—				
Dismissing	Pearson's r	0.315	—			
	df	103	—			
	p-value	0.001	—			
Fearful	Pearson's r	0.099	0.328	—		
	df	103	103	—		
	p-value	0.314	< .001	—		
Preoccupied	Pearson's r	0.255	0.188	0.336	—	
	df	103	103	103	—	
	p-value	0.009	0.055	< .001	—	
RAS	Pearson's r	0.376	0.134	0.003	-0.028	—
	df	103	103	103	103	—
	p-value	< .001	0.172	0.977	0.776	—

Даний характер виявлених зв'язків ілюструють також діаграми розсіювання, які демонструють помірний позитивний зв'язок між безпечним стилем прив'язаності та задоволеністю стосунками, а також відсутність виражених лінійних залежностей для інших стилів прив'язаності.

Діаграми розсіювання взаємозв'язків між показниками стилів прив'язаності та задоволеності романтичними стосунками

Між тим з метою визначення внеску стилів прив'язаності у пояснення варіації рівня задоволеності стосунками було проведено множинний лінійний регресійний аналіз. Отримана модель пояснює 12.6% дисперсії задоволеності стосунками ($\text{Adjusted } R^2 = 0.126$), що свідчить про помірний рівень пояснювальної здатності моделі. Встановлено, що безпечний стиль прив'язаності є єдиним статистично значущим позитивним предиктором задоволеності стосунками ($\beta = 0.40055$, $p < 0.001$), тоді як уникаючий ($p = 0.735$), тривожний ($p = 0.981$) та дезорганізований ($p = 0.178$) стилі не продемонстрували значущого предиктивного внеску.

Результати множинного лінійного регресійного аналізу задоволеності романтичними стосунками за показниками стилів прив'язаності

Linear Regression

Model Fit Measures

Model	R	R ²	Adjusted R ²
1	0.399	0.159	0.126

Note. Models estimated using sample size of N=105

Model Coefficients - RAS

Predictor	Estimate	SE	t	p	Stand. Estimate
Intercept	16.4586	3.8243	4.3037	< .001	
Secure	0.2149	0.0532	4.0426	< .001	0.40055
Dismissing	0.0118	0.0348	0.3388	0.735	0.03448
Fearful	-7.81e-4	0.0332	-0.0235	0.981	-0.00239
Preoccupied	-0.0496	0.0365	-1.3573	0.178	-0.13604

Також нами було проведено розширений множинний лінійний регресійний аналіз із включенням соціально-демографічних факторів (місце проживання, освіта, фінансовий добробут, статус і тривалість стосунків, наявність дітей, досвід звернення по психологічну допомогу). Отримана модель наведена у додатках (Додаток А) та лише незначно перевищує показник базової моделі та пояснює 14.6% дисперсії задоволеності стосунками (Adjusted R² = 0.146). Це свідчить про обмежений додатковий внесок соціально-демографічних чинників у прогнозування задоволеності стосунками. При цьому безпечний стиль прив'язаності залишається єдиним статистично значущим позитивним предиктором задоволеності стосунками ($\beta = 0.34373$, $p = 0.003$), тоді як інші стилі прив'язаності та включені соціально-демографічні змінні не продемонстрували значущого самостійного внеску. Таким чином, насамперед безпечний стиль прив'язаності, а не досліджувані соціально-демографічні характеристики, виявився більш вагомим предиктором задоволеності романтичними стосунками у даній вибірці.

Поза тим для перевірки відмінностей у рівнях задоволеності стосунками між групами з різними стилями прив'язаності нами також було виконано

однофакторний дисперсійний аналіз One-Way ANOVA (Welch's), що враховує можливу нерівність дисперсії. Отримані результати не виявили статистично значущих міжгрупових відмінностей ($F = 3.13$, $p = 0.054$), хоча наближаються до статистичної значущості й можуть виявляти тенденції до їхньої наявності.

Табл. 3.12.

Результати однофакторного дисперсійного аналізу та Post-Hoc порівнянь рівня задоволеності романтичними стосунками у групах з різними стилями прив'язаності

One-Way ANOVA

One-Way ANOVA (Welch's)

	F	df1	df2	p
RAS	3.13	3	16.3	0.054

Post Hoc Tests

Games-Howell Post-Hoc Test – RAS

		Безпечний	Унікаючий	Тривожний	Дезорганізований
Безпечний	Mean difference	—	1.46	5.05	4.380
	p-value	—	0.628	0.083	0.174
Унікаючий	Mean difference		—	3.59	2.924
	p-value		—	0.227	0.422
Тривожний	Mean difference			—	-0.667
	p-value			—	0.991
Дезорганізований	Mean difference				—
	p-value				—

Подальший аналіз за допомогою тесту Games-Howell також не виявив статистично значущих парних відмінностей між групами (усі $p > 0.05$), утім найближчою до значущої була різниця між респондентами з безпечним і тривожним стилями прив'язаності ($p = 0.083$). Отриманий результат і відсутність статистично значущих ефектів можуть частково пояснюватися низькою статистичною потужністю малочисельних груп тривожного ($n = 6$) та дезорганізованого ($n = 8$) стилів.

Отже, як бачимо, отримані результати частково підтверджують обидва висунуті нами припущення щодо зв'язку стилів прив'язаності із задоволеністю романтичними стосунками.

Зокрема, нами передбачалося, що **тип прив'язаності пов'язаний із рівнем задоволеності романтичними стосунками**. Як було виявлено, найбільш послідовний зв'язок у даній вибірці був притаманний безпечному стилю прив'язаності, що підтверджується результатами кореляційного, регресійного та частково дисперсійного аналізу. Безпечний стиль виявився єдиним статистично значущим предиктором задоволеності стосунками, тоді як для небезпечних стилів статистично значущих лінійних зв'язків не встановлено. Це може свідчити про складніший, менш прямолінійний характер їхнього зв'язку із задоволеністю стосунками, який може опосередковуватися іншими психологічними чинниками та потребує подальшого аналізу.

Часткове підтвердження отримало й припущення про те, що **особи з безпечним стилем прив'язаності демонструють вищий рівень задоволеності стосунками порівняно з особами з небезпечними стилями прив'язаності**. Хоча однофакторний дисперсійний аналіз у загальній вибірці не виявив статистично значущих міжгрупових відмінностей на конвенційному рівні значущості ($p = 0.054$), спостерігалася виражена тенденція до таких відмінностей, а результати Post-Hoc аналізу вказували на близькість до значущих розбіжностей між окремими групами. Це дає підстави розглядати другу гіпотезу як частково підтверджену, хоча не для всіх небезпечних стилів прив'язаності й не на рівні однозначного статистичного ефекту.

Загалом результати вказують, що саме характер вираженості безпечної прив'язаності має найбільше значення для суб'єктивного благополуччя у романтичних стосунках у даній вибірці.

3.2. Результати емпіричного дослідження та їхня статистична обробка з урахуванням розподілу за віком

На початковому етапі аналізу вікових особливостей нами було здійснено описовий аналіз показників стилів прив'язаності та рівня задоволеності

стосунками у двох вікових групах – молодого (18 – 44 роки) та старшого і похилого віку (45 – 74 роки).

Отримані результати свідчать про відсутність виражених вікових відмінностей у профілях прив'язаності: показники безпечного стилю є практично однаковими у двох групах ($M = 68.4$ та $M = 68.5$), тоді як у старшій групі спостерігається лише незначно вища вираженість унікаючого ($M = 78.0$ проти 74.3), тривожного ($M = 56.6$ проти 52.6) та дезорганізованого стилів ($M = 54.7$ проти 53.2) стилів. Рівень задоволеності романтичними стосунками також є доволі близьким у двох групах, хоча у молодших респондентів він дещо вищий ($M = 29.9$ проти 28.5).

Аналіз частотного розподілу стилів прив'язаності також не виявив суттєвих вікових відмінностей у представленості профілів прив'язаності: в обох групах домінує унікаючий стиль прив'язаності (65.6% у молодшій та 65.9% у старшій групі), а частки безпечного (23.0% та 20.5%), тривожного (4.9% та 6.8%) і дезорганізованого стилів (6.6% та 6.8%) є подібними.

Отримані дані свідчать про відносну стабільність профілів прив'язаності та рівня задоволеності стосунками в різних вікових групах досліджуваної вибірки.

**Описові статистики показників прив'язаності та задоволеності
стосунками у молодшій і старшій вікових групах**

Descriptives						
	Age_groups	Secure	Dismissing	Fearful	Preoccupied	RAS
N	Молодь	61	61	61	61	61
	Старший та похилий вік	44	44	44	44	44
Missing	Молодь	0	0	0	0	0
	Старший та похилий вік	0	0	0	0	0
Mean	Молодь	68.4	74.3	52.6	53.2	29.9
	Старший та похилий вік	68.5	78.0	56.6	54.7	28.5
Median	Молодь	67.5	75.0	55.0	50.0	31
	Старший та похилий вік	67.5	80.0	55.0	56.7	30.0
Mode	Молодь	77.5	80.0	60.0	40.0	34.0
	Старший та похилий вік	60.0*	70.0*	55.0	46.7*	35.0
Standard deviation	Молодь	9.54	15.9	16.6	15.2	4.57
	Старший та похилий вік	10.4	14.6	15.5	13.6	6.09
Variance	Молодь	91.0	254	276	230	20.9
	Старший та похилий вік	107	214	239	186	37.1
Minimum	Молодь	40.0	30.0	20.0	30.0	16
	Старший та похилий вік	45.0	30.0	25.0	23.3	10
Maximum	Молодь	85.0	100	90.0	86.7	35
	Старший та похилий вік	85.0	100	90.0	76.7	35
Shapiro-Wilk W	Молодь	0.969	0.956	0.979	0.937	0.887
	Старший та похилий вік	0.961	0.939	0.973	0.972	0.897
Shapiro-Wilk p	Молодь	0.117	0.028	0.373	0.004	< .001
	Старший та похилий вік	0.139	0.022	0.399	0.352	< .001

* More than one mode exists, only the first is reported

Для поглибленого аналізу вікових особливостей взаємозв'язку між стилями прив'язаності та задоволеністю романтичними стосунками було проведено окремий кореляційний аналіз Пірсона у двох вікових групах. Отримані результати засвідчили, що в обох групах статистично значущий зв'язок із задоволеністю стосунками виявлено лише для безпечного стилю прив'язаності, однак сила цього зв'язку відрізняється залежно від віку.

У групі молодших респондентів виявлено слабкий позитивний зв'язок між безпечним стилем прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками ($r =$

0.267; $p = 0.037$), тоді як у старшій групі цей зв'язок є помірним і суттєво сильнішим ($r = 0.494$; $p < 0.001$).

Для унікаючого, тривожного та дезорганізованого стилів прив'язаності статистично значущих зв'язків із задоволеністю стосунками не виявлено в жодній із вікових груп (усі $p > 0.05$), що узгоджується з результатами аналізу загальної вибірки. Водночас характер кореляцій свідчить про певні відмінності у структурі взаємозв'язків: у молодшій групі дезорганізований стиль має слабку негативну тенденцію зв'язку із задоволеністю стосунками ($r = -0.148$), тоді як у старшій групі така тенденція не простежується ($r = 0.125$).

Таким чином, отримані результати не підтверджують сформульоване нами у дослідницьких питаннях припущення про зменшення сили зв'язку між стилями прив'язаності та задоволеністю стосунками з віком. Натомість спостерігається зворотна тенденція: посилення зв'язку між безпечним стилем прив'язаності та задоволеністю стосунками у старшій віковій групі, що може свідчити про зростання значущості характеристик безпечної прив'язаності для суб'єктивного благополуччя у стосунках із віком.

Табл. 3.14.

Матриці кореляцій між стилями прив'язаності та задоволеністю романтичними стосунками у молодшій та старшій вікових групах

Correlation Matrix							Correlation Matrix						
		Secure	Dismissing	Fearful	Preoccupied	RAS			Secure	Dismissing	Fearful	Preoccupied	RAS
Secure	Pearson's r	—					Secure	Pearson's r	—				
	df	—						df	—				
	p-value	—						p-value	—				
Dismissing	Pearson's r	0.277	—				Dismissing	Pearson's r	0.376	—			
	df	59	—					df	42	—			
	p-value	0.031	—					p-value	0.012	—			
Fearful	Pearson's r	0.046	0.298	—			Fearful	Pearson's r	0.173	0.351	—		
	df	59	59	—				df	42	42	—		
	p-value	0.725	0.020	—				p-value	0.260	0.019	—		
Preoccupied	Pearson's r	0.215	0.216	0.307	—		Preoccupied	Pearson's r	0.316	0.129	0.376	—	
	df	59	59	59	—			df	42	42	42	—	
	p-value	0.096	0.095	0.016	—			p-value	0.037	0.404	0.012	—	
RAS	Pearson's r	0.267	0.127	0.098	−0.148	—	RAS	Pearson's r	0.494	0.187	−0.068	0.125	—
	df	59	59	59	59	—		df	42	42	42	42	—
	p-value	0.037	0.331	0.453	0.256	—		p-value	< .001	0.224	0.660	0.420	—

Виявлені тенденції підтверджуються також результатами регресійного аналізу, який додатково показав, що у групі респондентів старшого і похилого віку безпечний стиль прив'язаності виступає сильнішим предиктором задоволеності стосунками ($\beta = 0.492$, $p = 0.003$), а модель пояснює більшу частку дисперсії (Adjusted $R^2 = 0.197$) порівняно з молодшою групою (Adjusted $R^2 = 0.082$). У молодшій групі натомість, окрім безпечного стилю ($\beta = 0.303$, $p = 0.024$), негативний предиктивний внесок продемонстрував також дезорганізований стиль ($\beta = -0.271$, $p = 0.047$), що може свідчити про певні відмінності у ролі окремих стилів прив'язаності для задоволеності стосунками залежно від віку.

Табл. 3.15.

Результати множинного лінійного регресійного аналізу задоволеності романтичними стосунками у молодшій та старшій вікових групах

Model Fit Measures			
Model	R	R ²	Adjusted R ²
1	0.378	0.143	0.0816

Note. Models estimated using sample size of N=61

Model Coefficients - RAS					
Predictor	Estimate	SE	t	p	Stand. Estimate
Intercept	20.9804	4.5786	4.582	< .001	
Secure	0.1450	0.0627	2.312	0.024	0.3029
Dismissing	0.0162	0.0388	0.416	0.679	0.0564
Fearful	0.0414	0.0371	1.117	0.269	0.1505
Preoccupied	-0.0817	0.0402	-2.032	0.047	-0.2712

Model Fit Measures			
Model	R	R ²	Adjusted R ²
1	0.521	0.272	0.197

Note. Models estimated using sample size of N=44

Model Coefficients - RAS					
Predictor	Estimate	SE	t	p	Stand. Estimate
Intercept	10.0390	6.4020	1.568	0.125	
Secure	0.2896	0.0908	3.188	0.003	0.4923
Dismissing	0.0266	0.0650	0.409	0.685	0.0639
Fearful	-0.0740	0.0616	-1.201	0.237	-0.1879
Preoccupied	0.0141	0.0690	0.205	0.839	0.0316

Водночас додатковий однофакторний дисперсійний аналіз One-Way ANOVA (Welch's) у вікових підгрупах виявив, що у молодшій групі відмінності в рівні задоволеності стосунками між групами з різними стилями прив'язаності не досягають статистичної значущості (Welch's $F = 2.09$, $p = 0.181$). Натомість у старшій групі виявлено статистично значущий ефект ($F = 4.22$, $p = 0.047$).

Також Post-Hoc аналіз Games-Howell показав, що у старшій віковій групі респонденти з безпечним стилем прив'язаності мають вищий рівень задоволеності стосунками порівняно з респондентами з дезорганізованим стилем ($p = 0.020$). Відтак отримані результати узгоджуються з даними кореляційного та регресійного аналізу і вказують на тенденцію до потенційно

більшої значущості безпечної прив’язаності для задоволеності стосунками у старшому віці.

Табл. 3.16.

Результати однофакторного дисперсійного аналізу та Post-Нос порівнянь рівня задоволеності романтичними стосунками залежно від стилю прив’язаності у молодшій та старшій вікових групах

One-Way ANOVA (Welch's)				
	F	df1	df2	p
RAS	2.09	3	7.96	0.181

Post Hoc Tests

Games-Howell Post-Hoc Test – RAS					
		1	2	3	4
1	Mean difference	—	1.66	4.69	1.6071
	p-value	—	0.625	0.134	0.744
2	Mean difference		—	3.03	-0.0500
	p-value		—	0.344	1.000
3	Mean difference			—	-3.0833
	p-value			—	0.391
4	Mean difference				—
	p-value				—

One-Way ANOVA (Welch's)				
	F	df1	df2	p
RAS	4.22	3	7.79	0.047

Post Hoc Tests

Games-Howell Post-Hoc Test – RAS					
		1	2	3	4
1	Mean difference	—	3.64	6.78	5.78
	p-value	—	0.259	0.354	0.020
2	Mean difference		—	3.14	2.14
	p-value		—	0.785	0.411
3	Mean difference			—	-1.00
	p-value			—	0.986
4	Mean difference				—
	p-value				—

Втім для прямої перевірки відмінностей у силі цього зв’язку між віковими групами додатково нами було застосовано Fisher r-to-z test. Отримані результати не виявили статистично значущої різниці між коефіцієнтами кореляції ($z = -1.312, p = 0.095$).

Табл. 3.17.

Результати z-критерію Фішера для порівняння коефіцієнтів кореляції між віковими групами

	n	r
Correlation 1	61	0.267
Correlation 2	44	0.494
Test Statistic z		-1.312
Probability p		0.095

(Calculation according to Eid, Gollwitzer & Schmidt, 2017, pp. 577; single sided test)

Отже, сформоване нами припущення про зменшення сили зв’язку між стилями прив’язаності та задоволеністю стосунками з віком не

підтвердилося. Натомість отримані результати дають підстави до розгляду тенденції щодо посилення ролі безпечної прив'язаності у старшому віці, яка потребує подальшої перевірки на ширших вибірках. Таким чином, вік у даній вибірці радше не послаблює значущість прив'язаності для задоволеності стосунками, а може модифікувати характер цього зв'язку.

3.3. Результати емпіричного дослідження та їхня статистична обробка щодо діадичних взаємозв'язків

Оскільки частина зібраної нами вибірки включала дані від обох партнерів у стосунках, для розширення розуміння динаміки взаємозв'язків між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками, нами було вирішено дослідити внутрішньопарні закономірності, які не могли бути відображені у загальній вибірці.

За наданими даними від респондентів нам вдалося ідентифікувати 18 пар у загальній вибірці. Такий розмір підвибірки є незначним, що не дозволяє виявити чіткі закономірності, проте все ж дає можливість помітити певні тенденції.

До слова, у межах аналізу парних зв'язків нами було сформовано розподіл даних таким чином, що партнер 1 у всіх парах позначає жінку, а партнер 2 – чоловіка. Це дало змогу додатково оцінити гендерні особливості прояву стилів прив'язаності та рівня задоволеності романтичними стосунками.

Відтак, як нами було з'ясовано під час аналізу, профілі визначених партнерів виявилися подібними за більшістю показників, проте з наявними окремими відмінностями.

Зокрема, жінки та чоловіки демонструють близькі середні значення безпечного стилю прив'язаності ($M = 72.2$ та $M = 68.5$ відповідно) та практично ідентичні показники унікаючого стилю ($M = 75.8$ та $M = 76.9$), що може вказувати на певну внутрішньопарну узгодженість профілів прив'язаності.

Водночас простежуються окремі гендерні тенденції: чоловіки у вибірці демонструють дещо вищі показники тривожного стилю прив'язаності ($M = 61.9$) порівняно з жінками ($M = 56.7$), тоді як жінки мають дещо вищі показники дезорганізованого стилю ($M = 59.8$ проти 55.6).

Рівень задоволеності стосунками є майже однаковим у жінок і чоловіків ($M = 31.6$ та $M = 31.2$), що може свідчити про узгодженість суб'єктивного сприйняття якості стосунків між партнерами.

Загалом описові дані вказують як на високий рівень внутрішньопарної подібності, так і на окремі відмінності у вираженості окремих стилів прив'язаності.

Табл. 3.18.

Описові статистики показників стилів прив'язаності та задоволеності романтичними стосунками у партнерів діадичної підвибірки

Descriptives	Preoccupied_P1	Preoccupied_P2	Fearful_P1	Fearful_P2	Dismissing_P1	Dismissing_P2	Secure_P1	Secure_P2	RAS_P1	PAS_P2
N	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
Missing	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
Mean	59.8	55.6	56.7	61.9	75.8	76.9	72.2	68.5	31.6	31.2
Median	58.3	55.0	52.5	60.0	77.5	77.5	71.3	67.5	34.0	32.0
Mode	50.0*	50.0*	50.0	55.0	70.0*	65.0*	67.5*	77.5	35.0	34.0
Standard deviation	11.6	13.0	13.8	15.4	14.2	16.0	9.81	8.67	4.97	3.57
Minimum	33.3	33.3	35.0	25.0	40.0	40.0	52.5	55.0	19	23
Maximum	76.7	76.7	80.0	90.0	95.0	100	85.0	85.0	35	35
Shapiro-Wilk W	0.950	0.969	0.935	0.878	0.918	0.953	0.945	0.951	0.740	0.890
Shapiro-Wilk p	0.433	0.787	0.240	0.024	0.118	0.479	0.355	0.435	< .001	0.039

* More than one mode exists, only the first is reported

Для подальшого дослідження парних взаємозв'язків у вибірці нами також було проведено розрахунок парного t-критерія Стюдента для порівняння показників стилів прив'язаності та задоволеності стосунками між двома партнерами.

Отримані результати не виявили статистично значущих відмінностей між жінками і чоловіками ні за показниками стилів прив'язаності, ні за рівнем задоволеності стосунками (усі $p > 0.05$). Це свідчить про відносну узгодженість партнерів у межах діад та підтверджує тенденцію до внутрішньопарної подібності, окреслену на рівні описових статистик.

Результати парного t-критерію Стьюдента для порівняння показників стилів прив'язаності та задоволеності романтичними стосунками між партнерами

Paired Samples T-Test			statistic	df	p
RAS_P1	PAS_P2	Student's t	0.532	17.0	0.601
Preoccupied_P1	Preoccupied_P2	Student's t	0.996	17.0	0.333
Fearful_P1	Fearful_P2	Student's t	-1.047	17.0	0.310
Dismissing_P1	Dismissing_P2	Student's t	-0.209	17.0	0.837
Secure_P1	Secure_P2	Student's t	1.250	17.0	0.228

Note. $H_0: \mu \text{ Measure 1} - \text{Measure 2} \neq 0$

Також нами було виконано кореляційний аналіз Пірсона для виявлення інтраперсональних зв'язків та внутрішньопарної синхронії стилів прив'язаності та задоволеності стосунками.

У результаті встановлено, що у даній вибірці наявна виражена внутрішньопарна узгодженість передусім щодо рівня задоволеності стосунками. Показники задоволеності стосунками партнерів сильно та статистично значуще пов'язані між собою ($r = 0.857$, $p < 0.001$), що свідчить про високий рівень синхронії суб'єктивного сприйняття якості стосунків у межах пари. Отриманий результат підтверджує діадичний характер задоволеності стосунками, де переживання якості стосунків одним партнером пов'язане з переживанням іншого.

Щодо стилів прив'язаності, жодна з кореляцій між відповідними шкалами партнерів не досягла статистично значущого рівня (усі $p > 0.05$), що не підтверджує вираженої внутрішньопарної синхронії профілів прив'язаності.

Водночас окремі кореляційні напрямки зв'язків можуть вказувати на можливі патерни взаємного пристосування у парах. Зокрема, для унікаючого стилю простежується слабка негативна тенденція між партнерами ($r = -0.111$), для дезорганізованого стилю – також слабка негативна тенденція ($r = -0.088$), тоді як для безпечного стилю спостерігається слабка позитивна тенденція ($r =$

0.055). Для тривожного стилю кореляційний зв'язок практично відсутній і також має слабкий негативний напрямок ($r = -0.064$).

Табл. 3.20.

Матриця кореляцій між показниками стилів прив'язаності та задоволеності романтичними стосунками у діадичній підвибірці

Correlation Matrix		RAS_P1	PAS_P2	Preoccupied_P1	Preoccupied_P2	Fearful_P1	Fearful_P2	Dismissing_P1	Dismissing_P2	Secure_P1	Secure_P2
RAS_P1	Pearson's r	—									
	df	—									
	p-value	—									
PAS_P2	Pearson's r	0.857	—								
	df	16	—								
	p-value	< .001	—								
Preoccupied_P1	Pearson's r	0.230	0.091	—							
	df	16	16	—							
	p-value	0.358	0.719	—							
Preoccupied_P2	Pearson's r	-0.230	-0.231	-0.088	—						
	df	16	16	16	—						
	p-value	0.359	0.356	0.727	—						
Fearful_P1	Pearson's r	0.662	0.438	0.229	0.109	—					
	df	16	16	16	16	—					
	p-value	0.003	0.069	0.361	0.666	—					
Fearful_P2	Pearson's r	-0.340	-0.504	0.200	0.349	-0.064	—				
	df	16	16	16	16	16	—				
	p-value	0.167	0.033	0.427	0.156	0.800	—				
Dismissing_P1	Pearson's r	0.281	0.112	0.497	-0.144	0.413	-0.122	—			
	df	16	16	16	16	16	16	—			
	p-value	0.259	0.657	0.036	0.569	0.089	0.629	—			
Dismissing_P2	Pearson's r	0.296	0.141	0.060	-0.031	0.257	0.222	-0.111	—		
	df	16	16	16	16	16	16	16	—		
	p-value	0.233	0.577	0.812	0.901	0.303	0.377	0.660	—		
Secure_P1	Pearson's r	0.615	0.392	0.444	-0.183	0.399	-0.321	0.430	0.210	—	
	df	16	16	16	16	16	16	16	16	16	—
	p-value	0.007	0.108	0.065	0.466	0.101	0.194	0.075	0.404	—	
Secure_P2	Pearson's r	0.307	0.529	0.105	0.189	0.145	0.040	-0.079	0.107	0.055	—
	df	16	16	16	16	16	16	16	16	16	—
	p-value	0.215	0.024	0.680	0.453	0.565	0.875	0.756	0.671	0.828	—

Таким чином, результати свідчать, що внутрішньопарна синхронія у даній вибірці проявляється насамперед на рівні задоволеності стосунками, тоді як стилі прив'язаності партнерів радше не демонструють прямої подібності.

Між тим, окрім внутрішньопарної синхронії, кореляційний аналіз дозволив виявити низку інтраперсональних зв'язків між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками у межах кожного з партнерів.

У жінок встановлено статистично значущий позитивний зв'язок між безпечним стилем прив'язаності та задоволеністю стосунками ($r = 0.615$, $p = 0.007$), що узгоджується з результатами аналізу загальної вибірки. Також було

виявлено позитивний зв'язок між тривожним стилем прив'язаності та задоволеністю стосунками ($r = 0.662$, $p = 0.003$), що може відображати специфіку переживання близькості, де підвищена емоційна залученість може суб'єктивно сприйматися як індикатор значущості стосунків. Крім того, зафіксовано позитивний зв'язок між тривожним та уникаючим стилями прив'язаності у жінок ($r = 0.497$, $p = 0.036$), що може свідчити про співіснування окремих проявів небезпечної прив'язаності в індивідуальному профілі.

У чоловіків також виявлено статистично значущий позитивний зв'язок між безпечним стилем прив'язаності та задоволеністю стосунками ($r = 0.529$, $p = 0.024$), тоді як тривожний стиль продемонстрував значущий негативний зв'язок із задоволеністю стосунками ($r = -0.504$, $p = 0.033$).

Отже, в обох партнерів безпечний стиль прив'язаності пов'язаний із вищим рівнем задоволеності стосунками, тоді як роль небезпечних стилів виявляється більш неоднозначною та може відрізнятися залежно від статі.

Аби поглибити розуміння виявлених вище зв'язків, нами також було виконано кореляційний аналіз Пірсона щодо перехресних взаємозв'язків між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками. Відтак, нами було отримано наступні дані та виявлено такі тенденції:

- **Безпечний стиль.** Аналіз перехресних взаємозв'язків безпечного стилю прив'язаності (Додаток Б) не виявив статистично значущих зв'язків між безпечною прив'язаністю одного партнера та небезпечними стилями прив'язаності іншого (усі $p > 0.05$), що не підтверджує наявності виражених комплементарних чи дзеркальних патернів взаємодії. Водночас простежуються окремі слабко виражені напрями зв'язків: безпечний стиль жінок може демонструвати незначущий негативний зв'язок із тривожним ($r = -0.321$, $p = 0.194$) та дезорганізованим стилем чоловіків ($r = -0.183$, $p = 0.466$), а також незначущий позитивний зв'язок з уникаючим стилем чоловіків ($r = 0.210$, $p = 0.404$). Для безпечного стилю чоловіків аналогічно простежуються лише дуже слабкі зв'язки з небезпечними стилями жінок: незначущий негативний зв'язок з

уникаючим стилем ($r = -0.079$, $p = 0.756$), незначущий позитивний зв'язок із тривожним ($r = 0.145$, $p = 0.567$) та дезорганізованим стилем партнерок ($r = 0.105$, $p = 0.678$). Однак усі ці зв'язки не досягають статистичної значущості та не формують вираженого патерну взаємозв'язків. Водночас на рівні перехресних діадичних зв'язків також простежуються слабкі позитивні напрями зв'язку між безпечним стилем одного партнера та задоволеністю стосунками іншого: для жінок цей зв'язок є дещо більш вираженим ($r = 0.392$, $p = 0.108$), ніж для чоловіків ($r = 0.307$, $p = 0.215$), однак в обох випадках він не досягає статистичної значущості. Відтак перехресні зв'язки безпечного стилю прив'язаності у даній вибірці не демонструють виражених закономірностей на рівні стилів прив'язаності партнерів, однак допускають припущення про потенційно позитивний діадичний внесок безпечної прив'язаності у суб'єктивне сприйняття задоволеності стосунками. Утім отримані результати радше можна розглядати як попередні та такі, що потребують подальшої перевірки.

- **Унікаючий стиль.** Аналіз перехресних взаємозв'язків унікаючого стилю прив'язаності (Додаток В) також не виявив статистично значущих зв'язків між унікаючою прив'язаністю одного партнера та стилями прив'язаності іншого (усі $p > 0.05$), що не дає підстави стверджувати про наявність виражених комплементарних чи дзеркальних патернів взаємодії для цього стилю. У жінок простежуються лише незначущі обернені зв'язки між унікаючим стилем та безпечним ($r = -0.079$, $p = 0.756$), тривожним ($r = -0.122$, $p = 0.629$) і дезорганізованим стилем чоловіків ($r = -0.144$, $p = 0.569$), що може вказувати лише на мінімально виражений напрям потенційно компенсаторних зв'язків. Водночас для унікаючого стилю чоловіків також не виявлено виражених перехресних закономірностей: його зв'язки з безпечним ($r = 0.210$, $p = 0.404$), тривожним ($r = 0.257$, $p = 0.303$) та дезорганізованим стилем жінок ($r = 0.060$, $p = 0.812$) є слабкими та статистично незначущими. Також простежуються окремі слабкі позитивні напрями зв'язку між унікаючим

стилем чоловіків та тривожним ($r = 0.257$, $p = 0.303$), а також безпечним стилем партнерок ($r = 0.210$, $p = 0.404$), однак вони не формують послідовного патерну взаємодії. Між тим на рівні перехресних діадичних зв'язків зв'язок унікаючого стилю жінок із задоволеністю стосунками чоловіків ($r = 0.112$, $p = 0.657$), так само як і унікаючого стилю чоловіків із задоволеністю жінок ($r = 0.296$, $p = 0.233$), є слабким та статистично незначущим. Таким чином, перехресні зв'язки унікаючого стилю прив'язаності не демонструють систематичних закономірностей ані на рівні стилів прив'язаності партнерів, ані на рівні діадичного впливу на задоволеність стосунками, що узгоджується з відсутністю виражених ефектів цього стилю і в попередніх етапах аналізу.

- **Тривожний стиль.** Аналіз перехресних взаємозв'язків тривожного стилю прив'язаності (Додаток Г) продемонстрував більш виражену, хоча й неоднорідну картину порівняно з іншими стилями. Статистично значущих перехресних зв'язків між тривожним стилем одного партнера та стилями прив'язаності іншого загалом не виявлено (усі $p > 0.05$), однак простежуються окремі напрями зв'язків. Зокрема, для жінок тривожний стиль має незначущі позитивні зв'язки з унікаючим ($r = 0.257$, $p = 0.303$), безпечним ($r = 0.145$, $p = 0.565$) та дезорганізованим стилем чоловіків ($r = 0.109$, $p = 0.666$), що не формують вираженого патерну взаємодії. Натомість для чоловіків спостерігається більш структурована картина зв'язків тривожного стилю з показниками партнерок: простежується незначущий негативний зв'язок із безпечним стилем жінок ($r = -0.321$, $p = 0.194$), а також незначущі позитивні зв'язки з дезорганізованим ($r = 0.200$, $p = 0.427$) та тривожним стилем жінок ($r = 0.229$, $p = 0.361$). Крім того, виявлено зв'язок між тривожним стилем чоловіків та унікаючим стилем жінок, який наближається до статистичної значущості ($r = 0.413$, $p = 0.089$), що може вказувати на потенційне поєднання різних форм небезпечної прив'язаності у межах діади. На рівні ж перехресних діадичних зв'язків із задоволеністю стосунками спостерігається

асиметрична картина. Зокрема, тривожний стиль жінок демонструє потенційний позитивний зв'язок із задоволеністю стосунками чоловіків ($r = 0.438$, $p = 0.069$), що не досягає статистичної значущості, тоді як тривожний стиль чоловіків має статистично значущий негативний зв'язок із задоволеністю стосунками жінок ($r = -0.504$, $p = 0.033$), що свідчить про те, що вищий рівень тривожної прив'язаності чоловіків пов'язаний із нижчою задоволеністю стосунками їхніх партнерок. Таким чином, тривожний стиль прив'язаності дозволяє простежити більш виражені перехресні зв'язки на діадичному рівні, зокрема щодо задоволеності стосунками. При цьому характер цих зв'язків є асиметричним: якщо тривожна прив'язаність чоловіків пов'язана зі зниженням задоволеності партнерок, то для жінок спостерігається протилежний, хоча й статистично незначущий напрямок зв'язку. Це може вказувати на складні та потенційно різноспрямовані механізми впливу тривожної прив'язаності у межах романтичної взаємодії.

- **Дезорганізований стиль.** Аналіз перехресних взаємозв'язків дезорганізованого стилю прив'язаності (Додаток Д) не виявив статистично значущих зв'язків ані з іншими стилями прив'язаності партнерів, ані із задоволеністю стосунками (усі $p > 0.05$), що свідчить про відсутність виражених діадичних закономірностей для цього стилю у межах досліджуваної вибірки. Для жінок дезорганізований стиль має незначущі позитивні зв'язки з тривожним ($r = 0.200$, $p = 0.427$), унікаючим ($r = 0.060$, $p = 0.812$) та безпечним стилем чоловіків ($r = 0.105$, $p = 0.680$), що не формують узгодженого патерну взаємодії. Для чоловіків аналогічно простежуються лише незначущі зв'язки дезорганізованого стилю з показниками жінок: негативний із унікаючим ($r = -0.144$, $p = 0.569$) та безпечним стилем ($r = -0.183$, $p = 0.466$), а також незначущий позитивний зв'язок із тривожним стилем партнерок ($r = 0.109$, $p = 0.666$). Усі ці зв'язки є статистично незначущими та не дозволяють говорити про наявність систематичних перехресних асоціацій. Водночас на рівні

перехресних діадичних зв'язків із задоволеністю стосунками дезорганізований стиль як жінок ($r = 0.091$, $p = 0.719$), так і чоловіків ($r = -0.231$, $p = 0.356$) демонструє слабкі та статистично незначущі зв'язки, що не дає підстав припускати наявність діадичного ефекту для цього стилю. Таким чином, дезорганізований стиль прив'язаності у даній вибірці не виявляє виражених перехресних закономірностей ані у взаємозв'язках стилів партнерів, ані у впливі на задоволеність стосунками, що може бути пов'язано як із особливостями функціонування цього стилю, так і з обмеженою статистичною потужністю вибірки.

Отже, результати аналізу діадичних взаємозв'язків свідчать про неоднорідний характер прояву стилів прив'язаності у межах романтичної взаємодії. Найбільш послідовним і вираженим результатом є високий рівень внутрішньопарної синхронії задоволеності стосунками, що підтверджує діадичну природу цього феномену та узгодженість суб'єктивного сприйняття якості стосунків партнерами.

Водночас стилі прив'язаності не демонструють вираженої внутрішньопарної подібності, що свідчить про їхню відносну автономність у межах індивідуальних психологічних профілів. Перехресний аналіз показав, що унікаючий та дезорганізований стилі прив'язаності не виявляють систематичних діадичних закономірностей ані у взаємозв'язках між партнерами, ані у впливі на задоволеність стосунками.

Натомість безпечний стиль прив'язаності демонструє потенційно ресурсний характер у діадичній взаємодії, проявляючись у вигляді слабких позитивних напрямів зв'язку із задоволеністю партнера, що, однак, не досягають статистичної значущості та потребують подальшого підтвердження.

Найбільш виражені діадичні ефекти було виявлено для тривожного стилю прив'язаності, який продемонстрував асиметричний характер зв'язків: зокрема, вищий рівень тривожної прив'язаності чоловіків може бути пов'язаний зі зниженням задоволеності стосунками жінок, тоді як для жінок спостерігається протилежний, але статистично незначущий напрям зв'язку. Це може вказувати

на складні механізми взаємного впливу у парах, де різні форми небезпечної прив'язаності по-різному впливають на переживання якості стосунків.

Загалом отримані результати свідчать, що діадичні ефекти стилів прив'язаності є вибілковими та не універсальними, а їхній прояв залежить як від типу прив'язаності, так і від гендерного контексту взаємодії. Водночас незначний обсяг вибірки зумовлює обмеження в інтерпретації отриманих даних і визначає необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

3.4. Аналіз взаємозв'язку стилів прив'язаності та рівня задоволеності романтичними стосунками у різні вікові періоди

Наведені вище результати емпіричного дослідження та їхня статистична обробка дозволяють нам здійснити аналіз взаємозв'язків між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками у загальній вибірці, у різні вікові періоди (у підвибірках молоді та респондентів старшого та похилого віку) та у межах діадних взаємодій, а також надати відповідь на визначені нами дослідницькі питання.

Зокрема, нами передбачалося, що **тип прив'язаності пов'язаний із рівнем задоволеності романтичними стосунками**. Отримані ж результати свідчать про те, що зв'язок між стилями прив'язаності та задоволеністю романтичними стосунками у досліджуваній вибірці є обмеженим і неоднорідним.

Серед іншого, кореляційний аналіз Пірсона виявив статистично значущий помірний позитивний зв'язок лише для безпечного стилю прив'язаності ($r = 0.376$, $p < 0.001$), тоді як для унікаючого ($r = 0.134$, $p = 0.172$), тривожного ($r = 0.003$; $p = 0.977$) та дезорганізованого стилів ($r = -0.028$, $p = 0.776$) значущих зв'язків не було встановлено.

Ці результати підтвердилися також даними регресійного аналізу: базова модель пояснює 12.6% дисперсії задоволеності стосунками (Adjusted $R^2 = 0.126$), при цьому єдиним значущим предиктором виступає безпечний стиль

прив'язаності ($\beta = 0.40055$, $p < .001$). У розширеній моделі (Adjusted $R^2 = 0.146$) з урахуванням соціально-демографічних характеристик безпечний стиль також залишився єдиним значущим чинником ($\beta = 0.34373$, $p = 0.003$), тоді як інші стилі та соціально-демографічні змінні не продемонстрували самостійного внеску.

З одного боку, ці результати узгоджуються з численними дослідженнями, які показують, що надійна прив'язаність пов'язана з вищим рівнем задоволеності стосунками [2, 3, 29]. Однак з іншого боку, на відміну від більшості емпіричних даних отриманих іншими дослідниками, у даному випадку небезпечні стилі не продемонстрували значущого негативного зв'язку із задоволеністю, що суперечить результатам метааналітичних оглядів [28, 38], де як тривожна, так і унікаюча прив'язаність стабільно асоціюються зі зниженням якості стосунків.

Така виявлена розбіжність може вказувати на більш складний характер взаємозв'язку небезпечних стилів прив'язаності із задоволеністю стосунками, який не проявляється на рівні прямих лінійних залежностей. Зокрема, вона може пояснюватися тим, що небезпечні стилі прив'язаності можуть впливати на задоволеність стосунками опосередковано – через особливості взаємодії партнерів, зокрема комунікацію, реакції на конфлікти та способи підтримання близькості. Крім того, отримані результати можуть бути частково зумовлені ефектом соціальної бажаності, що, ймовірно, пов'язано з обмеженою варіативністю показника задоволеності романтичними стосунками у вибірці.

Нами також передбачалося, **що особи з надійним стилем прив'язаності демонструватимуть вищий рівень задоволеності стосунками порівняно з особами з тривожним, унікаючим чи дезорганізованим стилями.** Втім результати дисперсійного аналізу (Welch's ANOVA) не виявили статистично значущих відмінностей між групами ($F = 3.13$, $p = 0.054$), хоча значення p й наближається до рівня значущості, що дозволяє говорити про наявність статистично незначущої, але змістовно узгодженої тенденції. Отримані результати можуть бути зумовлені обмеженою статистичною потужністю

вибірки, що пов'язано з відносно невеликим обсягом та малочисельністю окремих підгруп, і знижує ймовірність виявлення статистично значущих ефектів навіть за наявності змістовних відмінностей.

Уточнити напрям виявленої тенденції стало можливим завдяки аналізу описових показників: найвищий рівень задоволеності стосунками спостерігається у респондентів із безпечним стилем ($M = 30.9$), тоді як найнижчі показники зафіксовано у групах із тривожним ($M = 25.8$) та дезорганізованим стилями ($M = 26.5$). Такий розподіл узгоджується із результатами кореляційного та регресійного аналізу, де кореляційний аналіз показав наявність статистично значущого помірного позитивного зв'язку між безпечним стилем прив'язаності та задоволеністю стосунками ($r = 0.376$, $p < 0.001$), тоді як для небезпечних стилів значущих зв'язків не було виявлено ($p > 0.05$), а регресійний аналіз підтвердив провідну роль безпечного стилю, який виступає єдиним статистично значущим предиктором задоволеності стосунками як у базовій моделі ($\beta = 0.40055$, $p < 0.001$), так і у розширеній ($\beta = 0.34373$, $p = 0.003$). Це також співвідноситься і з висновками розглянутих вище попередніх досліджень, згідно з якими особи з надійною прив'язаністю демонструють вищу задоволеність стосунками порівняно з особами з небезпечними стилями.

Таким чином, навіть за відсутності статистично значущих відмінностей, напрям отриманих результатів є теоретично узгодженим і відображає очікувану ієрархію рівнів задоволеності залежно від стилю прив'язаності.

Водночас загальний рівень задоволеності стосунками у вибірці є відносно стабільним, що може свідчити про ефект “стелі” у вибірці та додатково обмежувати виявлення статистично значущих відмінностей.

Також нами передбачалося, що **з віком сила зв'язку між стилем прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками зменшується.** Проведений нами порівняльний аналіз вікових підгруп показав, що характер взаємозв'язку між стилями прив'язаності та задоволеністю стосунками дійсно варіюється залежно від віку.

Однак у молодшій групі зв'язки є слабшими та менш системними: було виявлено слабкий позитивний зв'язок між безпечним стилем прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками ($r = 0.267$, $p = 0.037$), тоді як значущих кореляцій для небезпечних стилів виявлено не було, а дисперсійний аналіз не показав міжгрупових відмінностей ($p > 0.05$). У старшій групі, навпаки, спостерігався більш виражений зв'язок безпечного стилю із задоволеністю стосунками ($r = 0.494$, $p = 0.007$), а також було виявлено статистично значущі відмінності між групами ($p = 0.047$).

Водночас результати Fisher r-to-z test ($z = -1.312$, $p = 0.095$) не підтвердили статистично значущої різниці між силою кореляцій у двох вікових групах, хоча й простежується тенденція до посилення зв'язку у старшому віці.

Отримані результати частково узгоджуються з дослідженнями, які вказують на відносну стабільність зв'язку між прив'язаністю та задоволеністю стосунками протягом життя [34, 35, 36, 37], однак водночас свідчать про можливе посилення вираженості цього зв'язку у більш зрілому віці.

Такі відмінності можуть пояснюватися особливостями досвіду стосунків. Зокрема, у молодшій групі розподіл тривалості стосунків відхиляється від нормального, що свідчить про високу варіативність і переважання короткотривалих взаємин. У старшій групі розподіл наближається до нормального, що вказує на більш стабілізований досвід довготривалих стосунків, у межах якого індивідуальні характеристики можуть проявлятися чіткіше.

Таким чином, вік може виступати фактором, що структурує прояв взаємозв'язку між стилями прив'язаності та задоволеністю стосунками, підсилюючи його у більш зрілому віці.

Між тим, на нашу думку, окремої уваги у даному підрозділі заслуговує унікаючий стиль прив'язаності, який не продемонстрував значущих зв'язків із задоволеністю стосунками ($r = 0.134$, $p = 0.172$), що суперечить результатам низки досліджень, де він асоціюється зі зниженням задоволеності [28, 38].

Відповідно до нашого припущення, таке неспівпадіння може пояснюватися особливостями операціоналізації шкали “Опитувальника стилів прив’язаності ОСП-22”, яка спрямована на визначення показника унікаючої прив’язаності. Частина тверджень (“Я віддаю перевагу тому, щоб інші люди були незалежні від мене і я від них”; “Для мене важливо бути незалежним”; “Мені подобається бути самодостатнім”; “Я не хвилююся через самотність: мені не потрібні інші люди так сильно”), за нашою інтерпретацією, відображає орієнтацію на автономію, самодостатність та незалежність, а не на власне дезактиваційні стратегії уникнення близькості. Крім того, результати, отримані щодо даної шкали, можуть відображати й більш широкую соціокультурну тенденцію до нормалізації автономії та самодостатності, що ускладнює інтерпретацію унікаючої прив’язаності як виключно дезадаптивної характеристики. У зв’язку з цим високі показники за шкалою, ймовірно, не обов’язково пов’язані зі зниженням задоволеності стосунками. Це також може пояснювати відносно високу частку респондентів із унікаючим стилем у вибірці (62.9%).

Також варто звернути увагу на те, що нами було сформоване додаткове розуміння взаємозв’язку стилів прив’язаності та задоволеності стосунками з урахуванням аналізу діадичних даних.

Отримані результати продемонстрували, що задоволеність стосунками має виражений міжособистісний характер. Зокрема, виявлено сильний і статистично значущий зв’язок між рівнями задоволеності партнерів ($r = 0.909$, $p = 0.005$), що вказує на високу внутрішньопарну узгодженість у сприйнятті якості стосунків. Це може вказувати на те, що задоволеність стосунками має виражений діадичний характер і не може бути повністю пояснена лише індивідуальними характеристиками, зокрема такими як стиль прив’язаності, що підкреслює необхідність розгляду романтичних стосунків як системи взаємних впливів.

Водночас стилі прив’язаності не підтвердили аналогічної синхронії між партнерами (усі $p > 0.05$), що свідчить про їхню відносну автономність як

індивідуально-психологічних характеристик. Таким чином, на відміну від задоволеності стосунками, яка має виразний діадичний характер, стилі прив'язаності залишаються більш індивідуально зумовленими.

Аналіз перехресних зв'язків показав, що діадичні ефекти прив'язаності є вибірковими. Найбільш виражені результати було отримано для тривожного стилю: зокрема, вищий рівень тривожної прив'язаності чоловіків виявився пов'язаний зі зниженням задоволеності стосунками жінок ($r = -0.504$, $p = 0.033$). Водночас для жінок спостерігається протилежний, хоча й статистично незначущий вектор зв'язку ($r = 0.438$, $p = 0.069$), що може вказувати на асиметричний характер впливу тривожної прив'язаності у межах діади. На нашу думку, такий характер зв'язків може пояснюватися особливостями прояву тривожної прив'язаності у міжособистісній взаємодії, а також соціально зумовленими гендерними очікуваннями щодо поведінки у стосунках. Тривожна прив'язаність характеризується підвищеною потребою у близькості, чутливістю до сигналів відкидання, емоційною інтенсивністю та прагненням до підтвердження значущості стосунків. У випадку чоловіків такі прояви можуть суперечити соціально очікуваним нормам автономності, емоційної стриманості та самодостатності, що потенційно сприймається партнеркою як нестабільність або надмірна залежність, і, відповідно, асоціюється зі зниженням задоволеності стосунками. Водночас для жінок подібні характеристики можуть бути більш соціально конвенційними та очікуваними у контексті романтичних стосунків, оскільки емоційна вираженість, орієнтація на близькість і потреба у взаємності частіше інтерпретуються як прояв залученості та значущості партнера. У зв'язку з цим тривожна прив'язаність жінок може не сприйматися як деструктивний фактор, а в окремих випадках навіть асоціюватися з більшою суб'єктивною залученістю у стосунки, що потенційно пояснює позитивний, хоча й статистично незначущий вектор зв'язку. Таким чином, отримані результати можуть відображати не лише індивідуально-психологічні особливості прив'язаності, а й вплив соціокультурних норм на інтерпретацію поведінки партнерів у стосунках.

До того ж подібні результати частково узгоджуються з попередніми дослідженнями, які демонструють, що стиль прив'язаності одного партнера може впливати на задоволеність іншого, причому цей вплив може відрізнятися залежно від статі. Зокрема, у дослідженнях було показано, що тривожна прив'язаність одного з партнерів може бути пов'язана зі зниженням задоволеності іншого, що узгоджується з отриманими у даній роботі результатами [29, 32].

Водночас для безпечного стилю прив'язаності простежувалися лише слабкі позитивні напрями перехресних зв'язків ($r = 0.392$, $p = 0.108$ для жінок; $r = 0.307$, $p = 0.215$ для чоловіків), які не досягають статистичної значущості. Для унікаючого та дезорганізованого стилів прив'язаності систематичних діадичних ефектів не було виявлено (усі $p > 0.05$).

Таким чином, отримані результати свідчать про те, що діадичні ефекти стилів прив'язаності є обмеженими та не універсальними. Найбільш чутливим до міжособистісного контексту у даній вибірці виявився тривожний стиль прив'язаності, тоді як безпечний стиль демонстрував переважно індивідуальний ресурсний ефект, а унікаючий та дезорганізований стилі не проявили виражених діадичних закономірностей у межах даної вибірки.

Отже, отримані нами результати свідчать про те, що взаємозв'язок стилів прив'язаності та задоволеності романтичними стосунками є складним, вибіркоким і контекстуально зумовленим. Найбільш стабільний і послідовний вплив продемонстрував безпечний стиль прив'язаності. Водночас небезпечні стилі прив'язаності не виявили прямих лінійних зв'язків із задоволеністю, що може свідчити про їхній опосередкований або нелінійний характер впливу.

Крім того, нами було виявлено, що вік виступає важливим фактором, який модерує силу та структурованість цих взаємозв'язків, підсилюючи їх у більш зрілому віці.

Особливе значення має також діадичний рівень аналізу, який показав, що задоволеність стосунками є передусім міжособистісним феноменом, тоді як стилі прив'язаності залишаються більш індивідуально зумовленими.

У підсумку зауважимо, що отримані результати дослідження підкреслюють необхідність комплексного підходу до вивчення задоволеності романтичними стосунками, який враховує як індивідуальні характеристики, так і міжособистісну динаміку взаємодії партнерів.

3.5. Практичні рекомендації щодо підвищення задоволеності романтичними стосунками з урахуванням стилів прив'язаності

Отримані результати дослідження показали, що найбільш послідовний зв'язок із задоволеністю стосунками має безпечний стиль прив'язаності, тоді як небезпечні стилі демонструють більш складний та опосередкований характер взаємозв'язків. Це дозволяє сформулювати практичні рекомендації, спрямовані, перш за все, на розвиток характеристик безпечної прив'язаності та оптимізацію міжособистісної взаємодії партнерів.

Як нами було визначено раніше, безпечна прив'язаність у дорослому віці характеризується комфортом людини у близькості, здатністю довіряти іншим та покладатися на них, а також збалансованим баченням себе та інших, відповідними очікуваннями щодо реагування інших на власні потреби, здатністю будувати здорові межі та ефективно висловлювати власні емоції, високою самооцінкою та відсутністю серйозних міжособистісних проблем, відчуттям власної гідності та наявністю впевненості щодо того, що людину можуть любити, а також очікуванням, що інші загалом прийматимуть та чуйно ставитимуться до неї.

У зв'язку з цим для розвитку безпечної прив'язаності доцільно підтримувати такі характеристики, як відкритість у комунікації, довіра, здатність до емоційної близькості та конструктивного вирішення конфліктів. Ширші рекомендації, зокрема, можуть включати:

- **Психоедукацію з питань прив'язаності.**

Ознайомлення з теорією прив'язаності та відповідною класифікацією стилів може сприяти формуванню уявлень про власні моделі поведінки.

Усвідомлення ранньої природи формування прив'язаності та можливостей корекції вже сформованих її моделей також може стати дієвим мотиваційним важелем для роботи над формуванням безпечного стилю прив'язаності. Серед джерел для психоедукації з питань прив'язаності можна звернути увагу на книгу “Теорія прихильності. Як знайти і зберегти своє кохання” авторів А.Левіна та Р. Геллер, а також видання “Теорія прив'язаності. Ефективні практики, які допоможуть побудувати міцні та стабільні стосунки” від Е. Чен.

- **Ідентифікацію минулого досвіду, що досі впливає на поведінку прив'язаності у дорослому віці.**

Визначення минулого досвіду, зокрема дитячого, що досі впливає на моделі прив'язаності у дорослому віці, може допомогти виявити закономірності та тригери, які залишаються актуальними та не сприяють становленню безпечної прив'язаності. Формування розуміння з цього питання підтримуватиме більш уважне ставлення до власних потреб, уподобань і меж, що дозволить ефективніше реалізовувати їх у наявних стосунках.

- **Рефлексію щодо переконань про стосунки.**

Важливо враховувати, що моделі прив'язаності формуються у ранньому дитинстві, тож доступ до пов'язаних спогадів може бути обмеженим. У такому випадку орієнтирами для рефлексії можуть виступати емоції, думки та поведінка у стосунках у дорослому віці. Підвищення самосвідомості щодо цього також буде важливим кроком для формування більш надійних моделей поведінки прив'язаності.

Почати ж даний процес можна шляхом пригадування дійсних та минулих близьких стосунків, зокрема з друзями, батьками, партнерами, вчителями та іншими важливими особистостями. Орієнтовними питаннями для дослідження можуть виступати такі:

1. Коли я зближуюсь з новою людиною, я її відштовхую чи чіпляюсь за неї?
2. Мені страшно бути покинутим?
3. У мене є страх близькості чи брак довіри?
4. Як я долаю складні емоції?

5. Чи можу я давати простір близьким людям без занепокоєння?
6. Чи комфортно мені обговорювати свої проблеми та турботи з близькими людьми?
7. Я схильний применшувати важливість близьких зв'язків у своєму житті?
8. Я часто очікую найгіршого у стосунках?
9. Я маю схильність ігнорувати турботливу поведінку з боку інших людей?
10. Як часто я почуваюсь вільно у стосунках з іншими?

На основі відповідей на ці питання можна сформулювати глибше уявлення про механізми прив'язаності та переконання, що сьогодні перешкоджають формуванню безпечної прив'язаності. Це надасть можливість легше визначити, на чому слід зосередити свої зусилля, а також дослідити, що насправді є правдою щодо нинішніх стосунків, аби відмовитися від застарілих переконань та інтерпретацій.

- **Формування корисних звичок щодо турботи про себе.**

Відчуття безпеки та достатня кількість підтримки є одними з формуючих факторів безпечної прив'язаності у дитинстві. У дорослому віці дефіцит у цих сферах також може бути пов'язаний із труднощами у формуванні безпечної прив'язаності. Відтак вироблення звичок регулярної турботи про себе може виступати ще одним важливим складником у цьому процесі. Підтримуючими компонентами тут можуть виявлятися наступні:

1. Практика ведення щоденника.
2. Фізична активність, прогулянки.
3. Дихальні вправи, медитації.
4. Практики усвідомленості та уважності й співчуття до себе.
5. Гігієна сну та правильне харчування.
6. Обмеження щодо користування соцмережами.

Дані практики на регулярній основі здатні виступати підтримуючими компонентами для особистості, що може у подальшому сприяти формуванню більш безпечних моделей поведінки прив'язаності, які будуть базуватися на здатності до самопідтримки.

● **Розвиток стабільної самооцінки.**

Важливим чинником формування більш безпечного типу прив'язаності у дорослому віці є розвиток стабільної та реалістичної самооцінки. У контексті теорії прив'язаності уявлення про себе як про цінну та гідну любові людину є важливим складником, який, серед іншого, визначає спосіб побудови близьких стосунків. Низька або нестабільна самооцінка може посилювати тривожні прояви (потребу у постійному підтвердженні значущості) або сприяти уникненню близькості як способу захисту від можливого відкидання.

Розвиток самооцінки передбачає формування більш стійкого відчуття власної цінності, незалежного від зовнішніх оцінок. У цьому процесі доцільними є такі напрями роботи:

1. Усвідомлення власних сильних сторін і ресурсів, зокрема через рефлексію особистого досвіду, досягнень і подоланих труднощів.
2. Формування реалістичних стандартів до себе, що передбачає відмову від надмірної самокритики та перфекціоністичних очікувань.
3. Розвиток самоспівчуття, тобто здатності ставитися до себе з розумінням і підтримкою у ситуаціях помилок чи невдач.
4. Зменшення залежності самооцінки від зовнішнього схвалення, що сприяє більшій автономності у стосунках.
5. Підвищення усвідомленості власних емоцій і потреб, що дозволяє краще зрозуміти себе у взаємодії з іншими.

Загалом розвиток стабільної самооцінки створює основу для формування більш безпечних моделей прив'язаності, оскільки знижує страх відкидання та підвищує здатність до відкритої, довірливої взаємодії у стосунках.

● **Формування навичок емоційної регуляції.**

Емоційна регуляція є одним із вирішальних компонентів для розвитку надійної прив'язаності. Вона передбачає формування навичок розпізнавання та керування власними емоціями конструктивним чином. Для розвитку наведених компетенцій корисними можуть бути: психоедукація щодо теми емоцій, спрямування уваги на тілесні прояви емоцій, ведення щоденника емоцій,

практикування методів самозаспокоєння, таких як глибоке дихання, чи позитивного діалогу з собою.

З часом це сприятиме виробленню нових звичок для кращого регулювання емоцій, що дозволить підходити до стосунків зі спокійним і врівноваженим мисленням, сприяючи встановленню надійних зв'язків.

Водночас наступним кроком може бути розвиток емоційної доступності, тобто здатності залишатися присутнім та налаштованим на емоції та потреби інших. Створення безпечного емоційного простору разом з близькими також розвиватиме надійну прив'язаність, що ґрунтуватиметься на взаєморозумінні та емоційному зв'язку.

- **Розвиток здатності довіряти собі та іншим.**

В основі небезпечної прив'язаності часто лежить брак довіри до себе та інших, що може викликати труднощі з відокремленням у стосунках чи навпаки тенденції до відкидання близькості. Однак довіра є важливою для здорових, безпечних та задовільних стосунків, тож потребує окремої уваги.

Першим кроком у вирішенні проблем з довірою може бути розвиток здатності довіряти собі. Співчуття до себе, захист себе та своїх потреб, безпечний ризик можуть допомогти покращити почуття довіри до себе. Також важливою є відповідальність перед собою та дотримання запланованого, що формує почуття впевненості в собі та заохочує віру в себе.

У стосунках з іншими довіра теж формуватиметься завдяки послідовності та виконанню зобов'язань. Важливо уникати поведінки, яка підриває довіру, а також робити спроби покладатися на інших. Довіра формується невеликими діями з часом, тому регулярне повторення та уважність до власних механізмів формування довіри поступово сприятимуть більш безпечній прив'язаності.

- **Розвиток здорових меж.**

Встановлення та повага до здорових меж є важливими для формування надійної прив'язаності. Для розвитку здатності встановлювати межі корисним буде першочергове їхнє визначення, а також створення розуміння щодо власних потреб та очікувань у стосунках.

Надалі важливим буде тренування встановлення цих меж та формування здатності до їхнього захисту. Однак зосереджуватися слід не лише на власних межах. Формування надійної прив'язаності передбачає також повагу до меж інших, оскільки це сприяє взаємоповазі та емоційній безпеці у стосунках.

- **Покращення комунікативних навичок.**

Формування надійної прив'язаності передбачає розвиток здатності повідомляти про свої потреби, цінності та емоції, а також навичок ефективно конфліктувати. Ось кілька стратегій, які можна застосувати для покращення комунікативних навичок:

1. Використання “Я-висловлювання” під час обговорення проблеми, тобто говоріння про власні почуття замість звинувачень і коментарів на адресу іншої людини.
2. Зосередження на стратегіях вирішення проблем, а не на пошуку винних.
3. Встановлення чітких меж щодо того, що потрібно від партнера.
4. Активне слухання під час складних розмов, тобто повну концентрацію на співрозмовнику, розуміння його слів, емоцій і намірів, а також демонстрацію цього розуміння через зворотний зв'язок.
5. Перерви під час вирішення конфліктів.

Загалом покращення комунікативних навичок передбачає здатність як до говоріння, так і до слухання, що у результаті формує більш безпечну прив'язаність.

Отже, наведені вище практичні рекомендації сприятимуть формуванню більш надійної прив'язаності, що співвідноситься з рівнем задоволеності стосунками. Однак залежно від стилю прив'язаності специфіка даних рекомендацій може варіюватися.

Зокрема, **для осіб із тривожним стилем прив'язаності** доцільно зосередитися на зниженні залежності від зовнішнього підтвердження та розвитку внутрішнього відчуття стабільності. Важливими напрямками є розвиток емоційної саморегуляції, формування більш стійкої самооцінки та робота з інтенсивністю емоційних реакцій у стосунках. З огляду на отримані

результати щодо впливу тривожної прив'язаності на задоволеність партнера, особливої уваги потребує також усвідомлення власного впливу на емоційний стан іншої людини у взаємодії.

Водночас для осіб із унікаючим стилем прив'язаності важливим є поступове розширення здатності до емоційної близькості та підвищення толерантності до залежності у стосунках. З огляду на отримані результати, які не виявили прямого негативного зв'язку між унікаючим стилем і задоволеністю, важливо розглядати автономію як ресурс, водночас працюючи над розвитком емоційної доступності та залученості у взаємодію.

Тим часом для осіб із дезорганізованим стилем прив'язаності важливим є формування більш послідовних і стабільних моделей взаємодії, зокрема через усвідомлення суперечливих реакцій та переконань у стосунках, а також розвиток відчуття безпеки загалом й у близькості зокрема.

Між тим, враховуючи отримані нами результати, що вказують на більшу вираженість зв'язків між прив'язаністю та задоволеністю у старшій віковій групі, доцільно розглядати розвиток характеристик безпечної прив'язаності як тривалий процес, що починається у молодому віці, але набуває більшої значущості та вираженості у зрілому періоді життя. Відтак наведені нами рекомендації можуть бути доцільними для будь-якої вікової категорії.

Також з огляду на виявлений нами високий рівень узгодженості задоволеності стосунками у партнерів, на нашу думку, доцільно зосереджувати увагу не лише на індивідуальних характеристиках, а й на якості взаємодії у **парі**. Практичні рекомендації можуть включати розвиток спільних стратегій вирішення конфліктів, покращення комунікації та узгодження очікувань у стосунках.

Загалом розроблені практичні рекомендації можуть бути використані для самостійного опрацювання, а також у процесі індивідуального чи парного психологічного консультування. Вони спрямовані на розвиток характеристик безпечної прив'язаності та покращення якості міжособистісної взаємодії, що, відповідно до отриманих нами результатів, є важливими чинниками

задоволеності романтичними стосунками. Втім ефективність зазначених рекомендацій може залежати від індивідуальних особливостей особистості та контексту стосунків, тож вони не мають універсального характеру.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

У даному розділі нашої роботи було здійснено емпіричне дослідження взаємозв'язку між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками у різні вікові періоди, а також проведено аналіз діадичних особливостей взаємодії партнерів.

У дослідженні, що проводилось шляхом опитування респондентів за допомогою Google Forms з використанням трьох діагностичних інструментів, а саме, “Опитувальник стилів прив'язаності ОСП-22” (Attachment Style Questionnaire (ASQ) Van Oudenhoven, Hofstra, Bakker), Опитувальник “Шкала оцінки стосунків” (Relationship Assessment Scale (RAS) Hendrick, S. S.), Опитувальник “Досвід близьких стосунків” (Brennan, Clark, Shaver, 1998), взяло участь 105 респондентів, що відрізнялися за соціально-демографічними характеристиками.

У результаті обробка та наступний аналіз зібраних у ході дослідження даних за допомогою різних статистичних процедур показали, що у загальній вибірці найбільш вираженим серед респондентів стилем прив'язаності був унікаючий стиль, безпечний стиль теж був представлений на досить високому рівні. Водночас тривожний і дезорганізований стилі зустрічалися значно рідше. Рівень задоволеності романтичними стосунками у вибірці загалом був високим, що може свідчити як про особливості вибірки, так і про можливий вплив соціальної бажаності на відповіді респондентів.

Втім кореляційний і регресійний аналізи показали, що саме безпечний стиль прив'язаності мав найбільш послідовний зв'язок із задоволеністю романтичними стосунками. Зокрема, нами було виявлено статистично значущий позитивний зв'язок між безпечним стилем прив'язаності та задоволеністю стосунками, а також встановлено, що безпечний стиль виступає єдиним статистично значущим предиктором задоволеності стосунками як у базовій, так і в розширеній регресійних моделях. Водночас унікаючий, тривожний та дезорганізований стилі не продемонстрували статистично значущих прямих

лінійних зв'язків із задоволеністю стосунками. Отримані результати дозволяють припустити, що вплив небезпечних стилів прив'язаності може мати більш складний, опосередкований характер і проявлятися через особливості міжособистісної взаємодії партнерів.

Результати дисперсійного аналізу не виявили статистично значущих відмінностей між групами з різними стилями прив'язаності за рівнем задоволеності стосунками, однак простежувалася тенденція до вищого рівня задоволеності у респондентів із безпечним стилем прив'язаності та нижчого – у респондентів із тривожним і дезорганізованим стилями. Таким чином, висунуті у дослідженні припущення отримали часткове підтвердження.

Водночас аналіз вікових особливостей показав, що профілі прив'язаності та загальний рівень задоволеності стосунками залишаються відносно стабільними у різних вікових групах. Однак сила взаємозв'язку між безпечним стилем прив'язаності та задоволеністю стосунками виявилася більш вираженою у старшій віковій групі. У молодшій групі цей зв'язок був слабким, тоді як у старшій – помірним. Крім того, лише у старшій віковій групі було виявлено статистично значущі міжгрупові відмінності у рівні задоволеності стосунками залежно від стилю прив'язаності. Це дозволяє припустити, що з віком роль характеристик безпечної прив'язаності у переживанні якості романтичних стосунків може посилюватися.

У межах діадичного аналізу було встановлено високий рівень внутрішньопарної узгодженості задоволеності стосунками, що підтверджує міжособистісний характер даного феномену. Водночас стилі прив'язаності партнерів не продемонстрували вираженої внутрішньопарної синхронії, що свідчить про їхню відносну автономність як індивідуально-психологічних характеристик. Найбільш виражені діадичні ефекти було виявлено для тривожного стилю прив'язаності: вищий рівень тривожної прив'язаності чоловіків виявився пов'язаним зі зниженням задоволеності стосунками жінок, тоді як для жінок спостерігався протилежний, хоча й статистично незначущий вектор зв'язку. Отримані результати вказують на асиметричний характер впливу

тривожної прив'язаності у межах романтичної взаємодії та можливу роль соціокультурних очікувань щодо поведінки партнерів у стосунках.

У результаті на основі виявлених зв'язків нами було розроблено практичні рекомендації, спрямовані на розвиток характеристик безпечної прив'язаності, зокрема покращення емоційної регуляції, комунікативних навичок, самооцінки та якості міжособистісної взаємодії у романтичних стосунках. Запропоновані рекомендації можуть бути використані як у межах психологічного консультування, так і для самостійного опрацювання, хоча й не мають універсального характеру, оскільки ефективність зазначених рекомендацій може залежати від індивідуальних особливостей особистості та контексту стосунків.

Отже, отримані результати емпіричного дослідження розширюють розуміння психологічних чинників задоволеності романтичними стосунками та підтверджують доцільність подальшого дослідження стилів прив'язаності як важливого компонента функціонування романтичних взаємин у різні вікові періоди.

ВИСНОВКИ

Як нами було з'ясовано у даній роботі, теорія прив'язаності, започаткована Дж. Боулбі та розширена у дослідженнях інших науковців, стверджує, що стиль прив'язаності формується в дитинстві та впливає на поведінку у стосунках у дорослому віці. Зокрема, як було вказано у першому розділі, згідно з дослідженнями Л. Бюлер, С. Краусс та У. Орт, а також О.Т.Шульц, Д. Е. Гублер, У. Е. Ремі та С. Й. Троше стиль прив'язаності може впливати на задоволеність романтичними стосунками.

Водночас, під час вивчення теоретичних засад даної теми було встановлено, що питання взаємозв'язку стилів прив'язаності, особливо дезорганізованого типу, та рівня задоволеності романтичними стосунками в різних соціальних і культурних умовах, а також у різні вікові періоди, зокрема у похилому віці, й у контексті діадичних взаємозв'язків, залишає простір для подальших досліджень.

Відтак дана робота мала на меті здійснити спробу вивчення особливостей взаємозв'язку між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками в українських чоловіків і жінок різного віку, серед іншого з урахуванням діадичних зв'язків.

Для реалізації даної мети нами було здійснено ознайомлення з теоретичними підходами до вивчення феномену прив'язаності в психології та з'ясовано, що теорія прив'язаності, розроблена Дж. Боулбі та розвинена М.Ейнсворт й іншими дослідниками, фактично засвідчує те, що формування емоційних зв'язків між дитиною та її опікуном є еволюційним механізмом, а особливості ранньої взаємодії з опікуном визначають подальші особливості міжособистісної поведінки, які до того ж можна класифікувати за кількома категоріями поведінки прив'язаності – надійна, або безпечна, уникаюча, тривожна та дезорганізована. Крім того, як нами було виявлено у ході формування теоретичної бази дослідження, певна поведінка прив'язаності є

відносно сталою та може бути пов'язана з особливостями сприйняття романтичних стосунків у дорослому віці.

Зокрема, як нами було окреслено під час дослідження поняття задоволеності романтичними стосунками, важливим компонентом, який здатний впливати на даний багатовимірний психологічний конструкт, є тип прив'язаності. Згідно з вивченими нами даними, дослідження свідчать, що надійний тип прив'язаності пов'язаний із вищою задоволеністю у романтичних стосунках, натомість інші стилі поведінки прив'язаності асоціюються з нижчою задоволеністю.

Аби підтвердити чи спростувати дані твердження, а також конкретизувати особливості взаємозв'язку між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності стосунками саме для українських чоловіків та жінок різного віку, нами було проведено емпіричне дослідження, спрямоване на вивчення даних зв'язків та особливостей задоволеності стосунками у представників різних стилів прив'язаності.

Урешті, як вдалося виявити у ході дослідження, що проводилось на вибірці зі 105 респондентів з використанням трьох діагностичних інструментів, а саме, "Опитувальник стилів прив'язаності ОСП-22" (Attachment Style Questionnaire (ASQ) Van Oudenhoven, Hofstra, Bakker), Опитувальник "Шкала оцінки стосунків" (Relationship Assessment Scale (RAS) Hendrick, S. S.), Опитувальник "Досвід близьких стосунків" (Brennan, Clark, Shaver, 1998), виявлені у даній вибірці особливості взаємозв'язку між стилями прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками загалом підтверджують теоретично обґрунтовані спостереження.

Зокрема, наше **перше дослідницьке питання** полягало у **перевірці припущення про наявність зв'язку між стилем прив'язаності та рівнем задоволеності романтичними стосунками**. Отримані результати дозволяють зробити висновок про часткове підтвердження цього припущення. Кореляційний аналіз Пірсона виявив статистично значущий помірний позитивний зв'язок між безпечним стилем прив'язаності та задоволеністю

романтичними стосунками ($r = 0.376$; $p < 0,001$), тоді як для уникаючого ($r = 0.134$; $p = 0.172$), тривожного ($r = 0.003$; $p = 0.977$) та дезорганізованого ($r = -0.028$; $p = 0.776$) стилів статистично значущих зв'язків встановлено не було. Дані результати узгоджуються з висновками теоретичного аналізу, представленого у першому розділі, відповідно до яких надійна прив'язаність найбільш послідовно пов'язана з позитивним переживанням романтичних стосунків. Водночас результати дослідження дозволяють припустити, що зв'язок небезпечних стилів прив'язаності може не завжди проявлятися безпосередньо у суб'єктивній оцінці задоволеності стосунками, а може реалізовуватися через особливості емоційної регуляції, комунікації, переживання близькості та конфліктної взаємодії партнерів. У зв'язку з цим отримані результати підкреслюють доцільність розгляду романтичних стосунків не лише через призму індивідуальних характеристик особистості, а і як системи взаємного впливу партнерів.

Друге дослідницьке питання, що передбачало перевірку припущення про те, що особи з безпечним стилем прив'язаності демонструють вищий рівень задоволеності стосунками порівняно з особами з тривожним, уникаючим чи дезорганізованим стилями, також отримало часткове підтвердження. Хоча однофакторний дисперсійний аналіз One-Way ANOVA (Welch's) не виявив статистично значущих відмінностей між групами з різними домінантними стилями прив'язаності (Welch's $F = 3.13$, $p = 0.054$), спостерігалася виражена тенденція до вищого рівня задоволеності стосунками у респондентів із безпечним стилем прив'язаності ($M = 30.9$) порівняно з особами з тривожним ($M = 25.8$) та дезорганізованим стилями ($M = 26.5$). Даний напрям результатів узгоджується з кореляційним аналізом Пірсона ($r = 0.376$, $p < 0.001$), регресійним аналізом у базовій та розширеній моделях з контролем соціально-демографічних характеристик ($\beta = 0.40055$, $p < 0.001$; $\beta = 0.34373$, $p = 0.003$) та висновками попередніх досліджень, відповідно до яких особи з надійною прив'язаністю демонструють вищу задоволеність стосунками порівняно з особами з небезпечними стилями.

Третє дослідницьке питання, що припускало зменшення сили зв'язку між прив'язаністю та задоволеністю стосунками з віком, можна вважати не підтвердженим. У ході дослідження було виявлено, що взаємозв'язок між прив'язаністю та задоволеністю романтичними стосунками може, навпаки, набувати більшої вираженості з віком, що потенційно свідчить про поступове посилення ролі сформованих моделей прив'язаності у переживанні якості романтичних взаємин. Зокрема, у молодшій віковій підгрупі було виявлено слабкий позитивний зв'язок між безпечним стилем прив'язаності та задоволеністю стосунками ($r = 0.267$; $p = 0.037$), тоді як у старшій групі цей зв'язок був помірним ($r = 0.494$; $p = 0.007$). Хоча подальша перевірка різниці між коефіцієнтами кореляції за допомогою критерію Fisher r-to-z не виявила статистично значущих відмінностей ($z = -1.312$; $p = 0.095$), спираючись на результати кореляційного аналізу Пірсона та попередньо наведені висновки інших дослідників, що вказують на відносну стабільність зв'язку між прив'язаністю та задоволеністю романтичними стосунками протягом життєвого шляху, можна говорити про тенденцію до посилення зв'язку у старшому віці, що потребує подальшого дослідження.

Водночас додатково розуміння взаємозв'язків між характеристиками прив'язаності та задоволеністю стосунками було сформовано за рахунок діадичного аналізу. Отримані результати підтвердили значущість міжособистісної динаміки у парі та вказали на те, що окремі прояви прив'язаності можуть по-різному впливати не лише на власне переживання стосунків, а й на задоволеність партнерів. Зокрема, було виявлено сильний статистично значущий зв'язок між рівнями задоволеності стосунками партнерів ($r = 0.857$; $p < 0.001$), що свідчить про високу внутрішньопарну узгодженість у сприйнятті якості стосунків, тоді як подібності стилів прив'язаності між партнерами не було встановлено (усі $p > 0.05$). Також найбільш виражені діадичні ефекти було виявлено для тривожного стилю прив'язаності: вищий рівень тривожної прив'язаності чоловіків був пов'язаний зі зниженням

задоволеності стосунками жінок ($r = -0.504$; $p = 0.033$), тоді як для жінок спостерігався протилежний, проте статистично незначущий вектор зв'язку із задоволеністю чоловіків ($r = 0.438$; $p = 0.069$). Отримані результати свідчать про вибірковий та асиметричний характер діадичних ефектів прив'язаності, що узгоджується з положеннями теоретичного розділу щодо важливості міжособистісного контексту функціонування романтичних стосунків.

У результаті на основі отриманих даних нами було розроблено практичні рекомендації, спрямовані на розвиток характеристик безпечної прив'язаності, що передбачає набуття навичок емоційної саморегуляції, стабільної самооцінки та більш адаптивних способів взаємодії у романтичних стосунках.

Отже, результати проведеного дослідження розширюють уявлення про психологічні чинники задоволеності романтичними стосунками та підтверджують важливість вивчення стилів прив'язаності у контексті романтичної взаємодії. Водночас отримані дані також свідчать про складний і багаторівневий характер зв'язку між прив'язаністю та задоволеністю стосунками й потребують розгляду з урахуванням низки обмежень, серед яких використання самооцінкових методик, нерівномірне представлення окремих груп респондентів, невеликий обсяг діадичної вибірки та перехресний характер дослідження, що не дозволяє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між досліджуваними показниками. Відтак отримані результати підтверджують важливість розгляду прив'язаності як одного з ключових чинників функціонування романтичних стосунків та підкреслюють доцільність подальших досліджень даної проблематики з урахуванням вікових, діадичних та соціокультурних особливостей міжособистісної взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bowlby, J. (1973). Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger. Basic Books.
2. Bühler, J. L., Krauss, S., & Orth, U. (2021). Development of relationship satisfaction across the life span: A systematic review and meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 147(10), 1012–1053. <https://doi.org/10.1037/bul0000342>
3. Schulz, O. T., Gubler, D. A., Raemy, U. E., & Troche, S. J. (2025). Mapping love: A personality-centered network analysis of relationship satisfaction. *Frontiers in Psychology*, 16, 1587405. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1587405>
4. Proulx, C. M., Helms, H. M., & Buehler, C. (2007). Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 576–593. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2007.00393.x>
5. Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M., & McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 140(1), 140–187. <https://doi.org/10.1037/a0031859>
6. Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change. Guilford Press.
7. Bowlby, J. (1979). The making and breaking of affectional bonds. Tavistock.
8. Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
9. Ainsworth, M. D., & Wittig, B. A. (1969). Attachment and exploratory behavior of one-year-olds in a strange situation. In B. M. Foss (Ed.), *Determinants of infant behaviour* (Vol. 4, pp. 111–136). Methuen.
10. Lamb, M. E. (1980). Review of Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation, by M. D. S. Ainsworth, M. C. Blehar, E. Waters, & S.

- Wall. Tradition: A Journal of Orthodox Jewish Thought, 18(1), 68–70.
DOI:[10.1002/1097-0355\(198021\)1:1<68::AID-IMHJ2280010110>3.0.CO;2-3](https://doi.org/10.1002/1097-0355(198021)1:1<68::AID-IMHJ2280010110>3.0.CO;2-3)
11. Main, M., & Solomon, J. (1990). Procedures for identifying infants as disorganized/disoriented during the Ainsworth Strange Situation. In M. T. Greenberg, D. Cicchetti, & E. M. Cummings (Eds.), *Attachment in the preschool years: Theory, research, and intervention* (pp. 121–160). University of Chicago Press.
 12. George, C., Main, M., & Kaplan, N. (1985). Adult Attachment Interview (AAI) [Database record]. APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t02879-000>
 13. Kobak, R. R., & Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence: Working models, affect regulation, and representations of self and others. *Child Development*, 59(1), 135–146. <https://doi.org/10.2307/1130395>
 14. Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–244. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>
 15. Obegi, J. H., & Berant, E. (Eds.). (2010). *Attachment theory and research in clinical work with adults*. Guilford Press.
<https://doi.org/10.1017/S0033291711001164>
 16. Gleeson, A., Curran, D., Reeves, R., Dorahy, M. J., & Hanna, D. (2021). A meta-analytic review of the relationship between attachment styles and posttraumatic growth. *Journal of Clinical Psychology*, 77(7), 1521–1536. <https://doi.org/10.1002/jclp.23156>
 17. Alareqe, N. A., Roslan, S., Taresh, S. M., & Nordin, M. S. (2021). Universality and normativity of attachment theory in non-Western psychiatric and non-psychiatric samples: Multiple-group confirmatory factor analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(11), 5770. <https://doi.org/10.3390/ijerph18115770>
 18. Duschinsky, R., & Solomon, J. (2017). Infant disorganized attachment: Clarifying levels of analysis. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 22(4), 524–538. <https://doi.org/10.1177/1359104516685602>

- 19.Karakose, S., Luchetti, M., Ledermann, T., Stephan, Y., Terracciano, A., & Sutin, A. R. (2025). Daily relationship satisfaction and markers of health: Findings from a smartphone-based assessment. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 17(1), e12627. <https://doi.org/10.1111/aphw.12627>
- 20.Fincham, F. D., & Beach, S. R. H. (1999). Conflict in marriage: Implications for working with couples. *Annual Review of Psychology*, 50, 47–77. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.50.1.47>
- 21.Neyer, F. J. (2002). The dyadic interdependence of attachment security and dependency: A conceptual replication across older twin pairs and young couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19(4), 483–503. <https://doi.org/10.1177/0265407502019004049>
- 22.Koski, L. R., & Shaver, P. R. (1997). Attachment and relationship satisfaction across the lifespan. In R. J. Sternberg & M. Hojjat (Eds.), *Satisfaction in close relationships* (pp. 26–55). Guilford Press.
- 23.Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal of Experimental Social Psychology*, 16(2), 172–186. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(80\)90007-4](https://doi.org/10.1016/0022-1031(80)90007-4)
- 24.Hendrick, S. S., Dicke, A., & Hendrick, C. (1998). The Relationship Assessment Scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(1), 137–142. <https://doi.org/10.1177/0265407598151009>
- 25.Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., & Thomas, G. (2000). The measurement of perceived relationship quality components: A confirmatory factor analytic approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(3), 340–354. <https://doi.org/10.1177/0146167200265007>
- 26.Righetti, F., Faure, R., Zoppolat, G., et al. (2022). Factors that contribute to the maintenance or decline of relationship satisfaction. *Nature Reviews Psychology*, 1, 161–173. <https://doi.org/10.1038/s44159-022-00026-2>
- 27.Joel, S., Eastwick, P. W., Allison, C. J., Arriaga, X. B., Baker, Z. G., Bar-Kalifa, E., Bergeron, S., Birnbaum, G. E., Brock, R. L., Brumbaugh, C. C., Carmichael, C. L., Chen, S., Clarke, J., Cobb, R. J., Coolsen, M. K., Davis, J.,

- de Jong, D. C., Debrot, A., DeHaas, E. C., ... Wolf, S. (2020). Machine learning uncovers the most robust self-report predictors of relationship quality across 43 longitudinal couples studies. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117(32), 19061–19071. <https://doi.org/10.1073/pnas.1917036117>
28. Li, T., & Chan, D. K.-S. (2012). How anxious and avoidant attachment affect romantic relationship quality differently: A meta-analytic review. *European Journal of Social Psychology*, 42(4), 406–419. <https://doi.org/10.1002/ejsp.1842>
29. Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), 971–980. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.5.971>
30. Butzer, B., & Campbell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal Relationships*, 15(1), 141–154. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2007.00189.x>
31. Barry, J. A., Seager, M., & Brown, B. (2015). Gender differences in the association between attachment style and adult relationship satisfaction. *New Male Studies*, 4, 63–74. Retrieved from URL: <http://newmalestudies.com/OJS/index.php/nms/article/view/195>
32. Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644–663. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.4.644>
33. Kirkpatrick, L. A., & Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(3), 502–512. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.66.3.502>
34. Gleeson, G., & Fitzgerald, A. (2014). Exploring the association between adult attachment styles in romantic relationships, perceptions of parents from childhood and relationship satisfaction. *Health*, 6(13), 1643–1661. <https://doi.org/10.4236/health.2014.613196>
35. Egeci, İ. S., & Gençöz, T. (2011). The effects of attachment styles, problem-solving skills, and communication skills on relationship satisfaction.

- Procedia – Social and Behavioral Sciences, 30, 2324–2329.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.10.453>
36. Qiang, Y., Cao, X., & Wang, D. (2023). The relationship between internal working models of attachment and marital satisfaction among older adults: An analysis based on couple data. *Acta Psychologica Sinica*, 55(4), 600–611. Retrieved from URL: <https://journal.psych.ac.cn/acps/EN/10.3724/SP.J.1041.2023.00600>
 37. Ayenew, E. (2016). The effect of adult attachment style on couples relationship satisfaction. *International Journal of Indian Psychology*, 3(2). <https://doi.org/10.25215/0302.041>
 38. Vollmann, M., Sprang, S., & van den Brink, F. (2019). Adult attachment and relationship satisfaction: The mediating role of gratitude toward the partner. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(12), 3875–3886. <https://doi.org/10.1177/0265407519841712>
 39. Kuchyna, V. (2025). Attachment Style Questionnaire in Ukrainian language. *World Science*, 1(87). [https://doi.org/10.31435/ws.1\(87\).2025.3169](https://doi.org/10.31435/ws.1(87).2025.3169)
 40. Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50(1), 93–98. <https://doi.org/10.2307/352430>
 41. Adamczyk, K., Kleka, P., & Frydrychowicz, M. (2022). Psychometric functioning, measurement invariance, and external associations of the Relationship Assessment Scale in a sample of Polish adults. *Scientific Reports*, 12, 22157. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-26653-6>
 42. Анчишкіна, М. (2023). Чуйність до себе як чинник якості романтичних стосунків. Retrieved from URL: <https://er.ucu.edu.ua/items/590df395-81bb-432b-b88c-b2b98069f28a>
 43. Kazanzhy, M., & Vtornikova, Y. (2022). Adaptation of the complex of methods for measuring personality attachment. *Science and Education*, 41–48. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-4-8>
 44. Zhou, X., Niu, X., Mao, Q., & Liu, Y. (2020). Clinical significance of various classification standards of age groups in predicting survival of patients with

glioblastoma. Medical Science Monitor, 26, e920627.

<https://doi.org/10.12659/MSM.920627>

ДОДАТКИ

Додаток А

Результати множинного регресійного аналізу задоволеності романтичними стосунками з урахуванням соціально-демографічних характеристик

Linear Regression

Model Fit Measures

Model	R	R ²	Adjusted R ²
1	0.613	0.376	0.146

Note. Models estimated using sample size of N=105

Model Coefficients - RAS

Predictor	Estimate	SE	t	p	Stand. Estimate
Intercept ^a	17.0665	5.2373	3.25862	0.002	
Secure	0.1844	0.0594	3.10362	0.003	0.34373
Dismissing	0.0202	0.0386	0.52367	0.602	0.05902
Fearful	0.0100	0.0415	0.24222	0.809	0.03077
Preoccupied	-0.0456	0.0408	-1.11641	0.268	-0.12512
Location:					
Закордон – Україна	0.6249	1.8314	0.34118	0.734	0.11834
Education:					
Повна середня освіта – Вища освіта (рівень магістр)	0.0247	3.8667	0.00640	0.995	0.00469
Професійно-технічна освіта – Вища освіта (рівень магістр)	-2.2828	2.5486	-0.89573	0.373	-0.43233
Вища освіта (рівень бакалавр) – Вища освіта (рівень магістр)	-2.6245	1.3697	-1.91618	0.059	-0.49705
Вища освіта (науковий ступінь PhD та вище) – Вища освіта (рівень магістр)	-2.1188	1.9621	-1.07983	0.284	-0.40126
Finances:					
Недостатньо для покриття основних потреб (харчування, проживання) – Достатньо для покриття основних потреб і періодичних додаткових витрат чи заощаджень	-4.2911	3.2292	-1.32882	0.188	-0.81266
Вистачає лише на основні потреби, без заощаджень – Достатньо для покриття основних потреб і періодичних додаткових витрат чи заощаджень	-0.1043	1.5601	-0.06687	0.947	-0.01976
Можливість задовольняти всі потреби та здійснювати великі покупки (подорожі, техніка) без кредитів – Достатньо для покриття основних потреб і періодичних додаткових витрат чи заощаджень	0.4186	1.4317	0.29235	0.771	0.07927
Можливість інвестувати і робити значні покупки без обмежень – Достатньо для покриття основних потреб і періодичних додаткових витрат чи заощаджень	-3.4911	3.2858	-1.06249	0.291	-0.66115
Relationship status:					
Спільне проживання поза офіційним шлюбом – Офіційний шлюб	-0.4929	1.5865	-0.31071	0.757	-0.09335
Зустрічаємось, але не мешкаємо разом – Офіційний шлюб	-0.4310	2.5286	-0.17047	0.865	-0.08163
Стосунки на відстані в шлюбі – Офіційний шлюб	-2.7239	1.9760	-1.37845	0.172	-0.51586
Стосунки на відстані не в шлюбі – Офіційний шлюб	-0.3898	2.8606	-0.13628	0.892	-0.07383
Duration groups:					
1 рік та до року включно – 2 – 5 років	2.8023	2.0655	1.35675	0.179	0.53072
6 – 10 років – 2 – 5 років	-0.1925	1.8627	-0.10334	0.918	-0.03645
11 – 15 років – 2 – 5 років	2.1181	2.1836	0.97003	0.335	0.40114
16 – 20 років – 2 – 5 років	2.0549	2.5061	0.81994	0.415	0.38916
21 – 25 років – 2 – 5 років	0.4819	2.5526	0.18879	0.851	0.09127
26 – 30 років – 2 – 5 років	-0.2952	2.8416	-0.10387	0.918	-0.05590
31 рік і більше – 2 – 5 років	3.7660	2.4790	1.51920	0.133	0.71323
Children:					
Немає – Є	1.4285	1.5477	0.92299	0.359	0.27054
Therapy experience:					

^a Represents reference level

Model Coefficients - RAS

Так, маю досвід роботи з психологом / психотерапевтом з питання стосунків – Ні, не зверталася до жодного з фахівців	-2.6896	1.6896	-1.59184	0.116	-0.50937
Так, маю досвід роботи з психологом/психотерапевтом, але з іншого питання – Ні, не зверталася до жодного з фахівців	0.3060	1.5926	0.19212	0.848	0.05795
Так, відвідувала парну терапію з поточним партнером – Ні, не зверталася до жодного з фахівців	-8.8449	5.4138	-1.63377	0.106	-1.67508

^a Represents reference level

Результати кореляційного аналізу діадичних взаємозв'язків для безпечного стилю прив'язаності

Correlation Matrix		Secure_P1	Dismissing_P2	Fearful_P2	Preoccupied_P2
Secure_P1	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
Dismissing_P2	Pearson's r	0.210	—		
	df	16	—		
	p-value	0.404	—		
Fearful_P2	Pearson's r	-0.321	0.222	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.194	0.377	—	
Preoccupied_P2	Pearson's r	-0.183	-0.031	0.349	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.466	0.901	0.156	—

Correlation Matrix		Secure_P2	Dismissing_P1	Fearful_P1	Preoccupied_P1
Secure_P2	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
Dismissing_P1	Pearson's r	-0.079	—		
	df	16	—		
	p-value	0.756	—		
Fearful_P1	Pearson's r	0.145	0.413	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.565	0.089	—	
Preoccupied_P1	Pearson's r	0.105	0.497	0.229	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.680	0.036	0.361	—

Correlation Matrix		RAS_P1	PAS_P2	Secure_P1	Secure_P2
RAS_P1	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
PAS_P2	Pearson's r	0.857	—		
	df	16	—		
	p-value	< .001	—		
Secure_P1	Pearson's r	0.615	0.392	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.007	0.108	—	
Secure_P2	Pearson's r	0.307	0.529	0.055	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.215	0.024	0.828	—

Результати кореляційного аналізу діадичних взаємозв'язків для унікаючого стилю прив'язаності

Correlation Matrix

		Dismissing_P1	Secure_P2	Fearful_P2	Preoccupied_P2
Dismissing_P1	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
Secure_P2	Pearson's r	-0.079	—		
	df	16	—		
	p-value	0.756	—		
Fearful_P2	Pearson's r	-0.122	0.040	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.629	0.875	—	
Preoccupied_P2	Pearson's r	-0.144	0.189	0.349	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.569	0.453	0.156	—

Correlation Matrix

		Dismissing_P2	Secure_P1	Fearful_P1	Preoccupied_P1
Dismissing_P2	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
Secure_P1	Pearson's r	0.210	—		
	df	16	—		
	p-value	0.404	—		
Fearful_P1	Pearson's r	0.257	0.399	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.303	0.101	—	
Preoccupied_P1	Pearson's r	0.060	0.444	0.229	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.812	0.065	0.361	—

Correlation Matrix

		RAS_P1	PAS_P2	Dismissing_P1	Dismissing_P2
RAS_P1	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
PAS_P2	Pearson's r	0.857	—		
	df	16	—		
	p-value	< .001	—		
Dismissing_P1	Pearson's r	0.281	0.112	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.259	0.657	—	
Dismissing_P2	Pearson's r	0.296	0.141	-0.111	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.233	0.577	0.660	—

Результати кореляційного аналізу діадичних взаємозв'язків для тривожного стилю прив'язаності

Correlation Matrix		Fearful_P1	Secure_P2	Dismissing_P2	Preoccupied_P2
Fearful_P1	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
Secure_P2	Pearson's r	0.145	—		
	df	16	—		
	p-value	0.565	—		
Dismissing_P2	Pearson's r	0.257	0.107	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.303	0.671	—	
Preoccupied_P2	Pearson's r	0.109	0.189	-0.031	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.666	0.453	0.901	—

Correlation Matrix		Fearful_P2	Secure_P1	Dismissing_P1	Preoccupied_P1
Fearful_P2	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
Secure_P1	Pearson's r	-0.321	—		
	df	16	—		
	p-value	0.194	—		
Dismissing_P1	Pearson's r	-0.122	0.430	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.629	0.075	—	
Preoccupied_P1	Pearson's r	0.200	0.444	0.497	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.427	0.065	0.036	—

Correlation Matrix		RAS_P1	PAS_P2	Fearful_P1	Fearful_P2
RAS_P1	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
PAS_P2	Pearson's r	0.857	—		
	df	16	—		
	p-value	< .001	—		
Fearful_P1	Pearson's r	0.662	0.438	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.003	0.069	—	
Fearful_P2	Pearson's r	-0.340	-0.504	-0.064	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.167	0.033	0.800	—

Результати кореляційного аналізу діадичних взаємозв'язків для дезорганізованого стилю прив'язаності

Correlation Matrix

		Preoccupied_P1	Fearful_P2	Dismissing_P2	Secure_P2
Preoccupied_P1	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
Fearful_P2	Pearson's r	0.200	—		
	df	16	—		
	p-value	0.427	—		
Dismissing_P2	Pearson's r	0.060	0.222	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.812	0.377	—	
Secure_P2	Pearson's r	0.105	0.040	0.107	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.680	0.875	0.671	—

Correlation Matrix

		Preoccupied_P2	Fearful_P1	Dismissing_P1	Secure_P1
Preoccupied_P2	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
Fearful_P1	Pearson's r	0.109	—		
	df	16	—		
	p-value	0.666	—		
Dismissing_P1	Pearson's r	-0.144	0.413	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.569	0.089	—	
Secure_P1	Pearson's r	-0.183	0.399	0.430	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.466	0.101	0.075	—

Correlation Matrix

		RAS_P1	PAS_P2	Preoccupied_P1	Preoccupied_P2
RAS_P1	Pearson's r	—			
	df	—			
	p-value	—			
PAS_P2	Pearson's r	0.857	—		
	df	16	—		
	p-value	< .001	—		
Preoccupied_P1	Pearson's r	0.230	0.091	—	
	df	16	16	—	
	p-value	0.358	0.719	—	
Preoccupied_P2	Pearson's r	-0.230	-0.231	-0.088	—
	df	16	16	16	—
	p-value	0.359	0.356	0.727	—